

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «БЕРДЯНСЬКИЙ КОЛЕДЖ ТАВРІЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
АГРОТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

**ІНСТРУКЦІЙНІ КАРТКИ ДО ПРАКТИЧНИХ РОБІТ
З ДИСЦИПЛІНИ « ГРОШІ ТА КРЕДИТ»**

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Грошовий обіг і грошова маса, що його обслуговує Розрахунок показників визначення грошової маси в обігу та швидкості обігу грошей	2
2	Тема 3. Грошовий ринок Вивчення основних показників ринку грошей.	4
3	Тема 5. Інфляція і грошові реформи Розрахунок показників вимірювання інфляції	2
4	Тема 6. Валютний ринок і валютні системи Розрахунок валютних курсів, котирування валют. Визначення купівельної спроможності валют	2
5	Тема 8. Необхідність, сутність і функції кредиту Оформлення документації на одержання кредиту. Проведення фінансових розрахунків у кредитуванні	2
6	Тема 9. Форми, види, та роль кредиту Визначення кредитних ставок та їх розмірів. Кредитна застава, визначення її розміру	2
7	Тема 10. Фінансові посередники на грошовому ринку Дослідження фінансових аспектів діяльності фінансових посередників	2
8	Тема 12. Комерційні банки Вивчення основних показників діяльності комерційних банків України	2
	Разом	18

ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА: РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ВИЗНАЧЕННЯ ГРОШОВОЇ МАСИ В ОБІГУ ТА ШВИДКОСТІ ОБІГУ ГРОШЕЙ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Мета заняття: навчитись обчислювати величину агрегатів грошової маси та швидкість обігу грошей в країні

Завдання

1. Ознайомлення і інструкційною картою
2. Самостійне вирішення задач
3. Відповіді на запитання для самоперевірки

Теоретичні відомості

У процесі купівлі-продажу товарів, надання послуг, а також виконання різних видів зобов'язань у грошовій формі здійснюються розрахунки та платежі, які відбуваються і під час розподілу та перерозподілу коштів. Сукупність усіх грошових платежів утворює *грошовий оборот*.

Грошовий оборот – це рух грошових коштів у готівковій та безготівковій формах, що обслуговує реалізацію товарів, а також нетоварні платежі у народному господарстві.

Грошова маса – це сукупність купівельних, платіжних та накопичувальних засобів, яка обслуговує економічні зв'язки, належить фізичним та юридичним особам, а також державі. Це важливий кількісний показник руху грошей.

Для аналізу зміни руху грошей на певну дату і певний період у фінансовій статистиці використовують грошові агрегати M_0 , M_1 , M_2 , M_3 .

Агрегат M_0 включає готівкові кошти в обігу: банкноти, металеві монети, казначейські білети.

Агрегат M_1 складається з агрегату M_0 і засобів на поточних та ощадних рахунках банків до запитання.

Агрегат M_2 містить агрегат M_1 , термінові та заощаджувальні депозити в комерційних банках.

Агрегат M_3 містить агрегат M_2 , заощаджувальні вклади в спеціалізованих кредитних закладах, а також цінні папери, які обертаються на грошовому ринку, в тому числі комерційні векселі, які випускаються підприємствами. До агрегату M_3 також входять трастові операції банків (довірчі операції банків): управління майном приватних осіб, які позбавлені права здійснювати цю функцію; вкладення грошей в акції і нерухомість, сплата грошей, податків; платіжні операції юридичних осіб; гарантування позик; зберігання ЦП, продаж акцій на фондовому ринку..

На грошову масу впливають два фактори:

- кількість грошей;
- швидкість обертання грошей.

Кількість грошової маси визначається державою – емітентом грошей, а саме – його законодавчою владою.

Швидкість обігу грошей характеризує частоту (оберти), з якою кожна одиниця готівкових, в обороті, грошей (гривня, долар тощо) використовується в середньому для реалізації товарів і послуг за певний період (рік, квартал, місяць).

Виходячи з рівняння І.Фішера $MV = PQ$, величину швидкості обігу грошей можна визначити за формулою :

$$V = (P \times Q)/M,$$

Де V – швидкість обігу грошей;

P – середній рівень цін на товари;

Q – фізичний обсяг товарів та послуг, що реалізовані в певному періоді (номінальний національний продукт);

M – середня маса грошей, що перебуває в оброті за певний період (статистична кількість грошей).

Закон грошового обігу має такий вигляд:

$$KG = (\sum CQ(PQ) - \sum K + \sum P - \sum B) / O(V),$$

Де $\sum CQ$ – сума цін товарів і послуг, які реалізуються в певний період;

$\sum K$ – сума цін товарів і послуг, які продані і кредит;

$\sum P$ – сума платежів за борговими зобов'язаннями;

$\sum B$ – сума взаємопогашуваних безготівкових платежів;

O – середня кількість обігів грошової одиниці

Рішення типових задач

Задача №1

Розрахуйте величину агрегатів грошової маси України в 2008 р., якщо:

- готівка поза банками – 125 млрд грн.;
- готівка в касах юридичних осіб – 30 млрд грн.;
- депозити до запитання – 71 млрд грн.;
- строкові вклади – 167 млрд грн.;
- валютні заощадження – 120 млрд грн.;
- кошти за трастовими операціями – 1 млрд грн.;
- вартість облігацій державного займу – 1,7 млрд грн.

Розв'язок

Розрахуємо величину агрегатів грошової маси:

Mo = готівка поза банками + готівка в касах юридичних осіб = 125 + 30 = 155 (млрд грн.);

M1 = Mo + депозити до запитання + кошти на спеціальних карткових рахунках = 155 + 71 = 226 (млрд грн.);

M2 = M1 + строкові вклади + валютні заощадження = 226 + 167 + 120 = 513 (млрд. грн.);

M3 = M2 + кошти за трастовими операціями + вартість облігацій державного займу = 513 + 1 + 1,7 = 515,7 (млрд. грн.).

Агрегат M3 охоплює всі форми грошей і являє собою грошову масу.

Відповідь: Mo = 155 млрд грн.; M1 = 226 млрд грн.; M2 = 513 млрд грн.; M3 = 515,7 млрд грн.

Задача №2

Розрахуйте величину грошового агрегату M2:

- готівка на рахунках у населення – 91,1 млрд грн.;
- готівка в касах юридичних осіб – 20 млрд грн.;
- строкові депозити – 209,5 млрд грн.;
- кошти на спеціальних карткових рахунках – 3 млрд грн.;
- готівка в оборотних касах банків – 31 млрд грн.;
- депозити до запитання – 36,6 млрд грн.

Розв'язок

Для розрахунку грошового агрегату M2 необхідно розрахувати величини грошових агрегатів Mo та M1:

Mo = готівка на рахунках у населення + готівка в касах юридичних осіб = 91,1 + 20 = 111,1 (млрд. грн.).

M1 = Mo + готівка в касах банків + депозити до запитання + кошти на спеціальних карткових рахунках = 111,1 + 31 + 36,6 + 3 = 181,7 (млрд. грн.).

M2 = M1 + строкові вклади = 181,7 + 209,5 = 391,2 (млрд. грн.).

Відповідь: M2 = 391,2 млрд. грн.

Задача №3

1. Визначити кількість грошей, необхідних для без інфляційного обігу, за такими даними:
 - сума цін реалізованих товарів, робіт, послуг – 949,9 млрд грн.;
 - сума цін товарів, робіт, послуг, що реалізовані з відстроченням платежу – 30% обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
 - сума платежів по зобов'язаннях, термін оплати яких настав – 120 млрд грн.;
 - сума платежів, що взаємно погашаються – 15% загального обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
 - середня кількість оборотів грошової маси (M2) за рік – 1,8.
2. Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо її оборотність зросте на 2 оберти?
3. Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо не буде проводиться взаємне зарахування боргів?

Розв'язок

1. Для заходження кількості грошей, необхідних для без інфляційного обігу, використовуємо формулу

$$M_n = KГ = (\sum CЦ(PQ) - \sum K + \sum П - \sum B) / O(V)$$

$$M_{n1} = (949,9 - 0,3 \times 949,9 + 120 - 0,15 \times 949,9) / 1,8 = 356,92 \text{ (млрд. грн.)}$$

2. Якщо оборотність грошової маси зросте на 2 оберти, то:

$$M_{n2} = (949,9 - 0,3 \times 949,9 + 120 - 0,15 \times 949,9) / (1,8 + 2) = 169,06 \text{ (млрд. грн.)}$$

Отже, в результаті пришвидшення обертання грошової маси потреба в ній для забезпечення без інфляційного обігу зменшиться на таку величину:

$$356,91 - 169,06 = 187,85 \text{ (млрд. грн.)}$$

3. Якщо не буде проводиться взаємне зарахування боргів, то:

$$M_{n3} = (949,9 - 0,3 \times 949,9 + 120) / 1,8 = 436,07 \text{ (млрд. грн.)}$$

Отже, якщо буде припинене взаємне зарахування боргів, потреба в грошах для забезпечення без інфляційного обігу зросте на таку величину:

$$436,07 - 356,91 = 79,16 \text{ (млрд. грн.)}$$

Відповідь: $M_{n1} = 356,91$ млрд. грн.; $M_{n2} = 169,06$ млрд. грн.; $M_{n3} = 436,07$ млрд. грн.

Задача №4

Визначте як зміниться номінальний обсяг ВВП, якщо швидкість обігу грошей становить 1,84 оборотів і залишається незмінною, а грошова пропозиція зросте з 259 до 391 млрд. грн.

Розв'язок

Обсяг ВВП розрахуємо, виходячи з рівняння І.Фішера:

$$M \times V = P \times Q$$

Де M – грошова маса, грн.;

V – швидкість обігу грошей, оборотів;

P – середній рівень цін, грн./ум.од.;

Q – фізичний обсяг ВВП, ум.од.

Причому,

$$P \times Q = \text{ВВП}$$

Отже,

$$\text{ВВП} = M \times V$$

Таким чином, залежність між грошовою масою та номінальним обсягом ВВП – прямо пропорційна. Розрахуємо номінальний обсяг ВВП до та після зростання грошової маси:

$$\text{ВВП}_1 = 259 \times 1,84 = 476,56 \text{ (млрд. грн.)}$$

$$\text{ВВП}_2 = 391 \times 1,84 = 719,44 \text{ (млрд. грн.)}$$

Зростання номінального ВВП під впливом зростання грошової маси становило:

$$719,44 - 476,56 = 242,88 \text{ (млрд. грн.)}$$

Відповідь: $\Delta \text{ВВП} = 242,88$ млрд. грн.

Задача № 5

Вкладник відкрив депозит у розмірі 2000грн. під 24% річних на 4 роки. Розрахуйте відсотковий прибуток вкладника, якщо по вкладу нараховуються:

- прості відсотки;
- складні відсотки.

Розв'язок

Для розрахунку майбутньої вартості депозиту за умови нарахування простих відсотків використовуємо формулу:

$$S = P \times (1 + i \times n)$$
$$S = 2000 \times (1 + 0,24 \times 4) = 3920 \text{ (грн.)}$$

Відсотковий прибуток вкладника – різниця майбутньої та первісної величини вкладу – дорівнює:

$$3920 - 2000 = 1920 \text{ (грн.)}$$

Для розрахунку майбутньої вартості депозиту за умови нарахування складних відсотків використовуємо формулу

$$S = P \times (1 + i)^n$$
$$S = 2000 \times (1 + 0,24)^4 = 4728 \text{ (грн.)}$$

Відсотковий прибуток вкладника дорівнює:

$$4728 - 2000 = 2728 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: за умови нарахування простих відсотків відсотковий прибуток вкладника становитиме 1920 грн.; при складних відсотках – 2728 грн.

Задача № 6

Яку суму грошей необхідно розмістити на депозиті в комерційному банку, щоб отримати наприкінці терміну розміщення 7300 грн. за такими умовами: нарахування один раз на рік відсотка за ставкою 15%, строк вкладу – 3 роки, на відсоток щорічно нараховується відсоток?

Розв'язок

Для знаходження поточної вартості вкладу за складною відсотковою ставкою використовуємо формулу

$$P = S \times (1/(1 + i)^n)$$

Оскільки термін дії депозитної угоди 3 роки, то в нашому випадку n дорівнює трьом. Нарахування відсотків здійснюється за річною ставкою 15%, і після підстановки всіх вихідних даних формула набуває вигляду

$$P = 7300 \times (1/(1 + 0,15)^3) = 5196 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: на депозит необхідно покласти 5196 (грн.)

Завдання для самостійного вирішення

Задача 1

Розрахуйте величину агрегатів грошової маси України, якщо:

- готівка поза банками – 145 млрд грн.;
- готівка в касах юридичних осіб – 46 млрд грн.;
- депозити до запитання – 89 млрд грн.;
- строкові вклади – 149 млрд грн.;
- валютні заощадження – 107 млрд грн.;
- кошти за трастовими операціями – 10 млрд грн.;
- вартість облігацій державного займу – 5,3 млрд грн.

Розв'язок

Задача 2

Розрахуйте величину грошового агрегату M2:

- готівка на рахунках у населення – 134,43 млрд грн.;
- готівка в касах юридичних осіб – 39,43 млрд грн.;
- строкові депозити – 302,11 млрд грн.;
- кошти на спеціальних карткових рахунках – 5,3 млрд грн.;
- готівка в оборотних касах банків – 23 млрд грн.;
- депозити до запитання – 114 млрд грн.

Розв'язок

Задача 3

1. Визначить кількість грошей, необхідних для без інфляційного обігу, за такими даними:

- сума цін реалізованих товарів, робіт, послуг (ВВП) – 890 млрд грн.;
- сума цін товарів, робіт, послуг, що реалізовані з відстроченням платежу – 23% обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
- сума платежів за зобов'язаннями, термін оплати яких настав – 134 млрд грн.;
- сума платежів, що взаємно погашаються – 19% загального обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
- середня кількість оборотів грошової маси (M2) за рік – 6.

2. Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо її оборотність зросте на 3 оберти?

3. Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо не буде проводитися взаємне зарахування боргів?

Розв'язок

Задача 4

Визначте, як зміниться номінальний обсяг ВВП, якщо швидкість обігу грошей становить 1,84 оборотів і залишається незмінною, а грошова пропозиція зросте з 300 до 431 млрд грн.

Розв'язок

Задача 5

Вкладник відкрив депозит у розмірі 7000 грн під 15% річних на 4 роки. Розрахуйте відсотковий прибуток вкладника, якщо по вкладу нараховуються прості та складні відсотки.

Розв'язок

Задача 6

Яку суму необхідно розмістити на депозиті в комерційному банку, щоб отримати наприкінці терміну розміщення 8100 грн за такими умовами: нарахування один раз на рік відсотка за ставкою 14,8%, строк вкладу – 4 роки, на відсоток щорічно нараховується відсоток?

Розв'язок

Запитання для самоконтролю

1. Що таке грошовий оборот і з чого він складається?
2. Форми грошового обороту та їхня характеристика.
3. Класифікація безготівкових розрахунків.
4. У чому полягає сутність закону грошового обігу?
5. Грошові агрегати як показники грошової маси.
6. Способи регулювання грошової маси.
7. Виділіть основні принципи організації готівкового і безготівкового грошових оборотів.
8. Охарактеризуйте базову модель грошового обороту в ринковій економіці.
9. Назвіть особливості грошової маси в Україні.

ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА: ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ РИНКУ ГРОШЕЙ.

Мета заняття: навчитись обчислювати розмір грошової маси в обороті, визначати рівень грошово-кредитної мультиплікації

Завдання

1. Ознайомлення і інструкційною картою
2. Самостійне вирішення задач
3. Відповіді на запитання для самоперевірки

Теоретичні відомості

Грошовий ринок – це сукупність усіх грошових ресурсів країни, що постійно переміщуються, розподіляються та перерозподіляються під впливом попиту і пропозиції з боку різних суб'єктів економіки.

Грошовий ринок, як і будь-який інший, існує для досягнення певного балансу між **попитом і пропозицією** на всі фінансові інструменти цього ринку і насамперед на гроші.

Зв'язок між сумою грошей і загальним обсягом операцій в економіці відображений у **рівнянні кількісної теорії грошей**, яке є макроекономічним рівнянням обміну (воно ґрунтується на метрологічних засадах **рівняння І.Фішера**):

$$M \times V = P \times Y,$$

де M – кількість грошей в обігу;

V – швидкість обігу грошей;

P – рівень цін;

Y – обсяг випуску у реальному вираженні;

$P \times Y$ – цінова оцінка випущеної продукції, що задає попит на гроші для операцій;

$M \times V$ – кількість грошей, які мають бути сплачені при купівлі виробленої продукції.

Із рівняння обміну випливає **рівняння попиту на гроші**:

$$MD = (P \times Y)/V$$

Під пропозицію грошей (MS) мається на увазі загальна кількість грошей, що перебуває в обігу; вона складається із агрегатів M_0 , M_1 , M_2 , M_3 .

Пропозиція грошей – це та кількість грошей, що знаходиться в розпорядженні економічних суб'єктів, яку вони можуть спрямувати в оборот за сприятливих умов.

Коефіцієнт пропорційності між пропозицією грошей і грошовою базою одержав назву **грошового мультиплікатора**, або мультиплікатора грошової бази:

$$M = (cr + 1) / (cr + rr),$$

де cr – коефіцієнт депонування;

rr – норма резервування

Грошово-кредитний мультиплікатор – це процес створення нових банківських депозитів (безготівкових грошей) при кредитуванні банками клієнтури на основі додаткових (вільних) резервів, що надійшли до банку ззовні.

Величина грошово-кредитного мультиплікатора як коефіцієнта збільшення кількості грошей в обігу внаслідок операції на монетарному ринку визначається за формулою:

$$m = (1/MR) \times 100,$$

де MR – норма обов'язкових резервів.

Рішення типових задач

Задача №1

1. Розрахуйте розмір нових кредитних ресурсів для перших 7 –ми банків, що користуються коштами депозитів, за умови, що в комерційному банку їх розміщено на суму 2,2 млн грн..

2. Обчисліть максимально можливе збільшення грошової маси в обороті, якщо норма обов'язкового резервування становить 12%.

Розв'язок

Під впливом здійснення банками операцій на монетарному ринку з метою отримання прибутку через кредитування своїх клієнтів зумовлює загальне зростання грошової маси в обороті та створює ланцюгову реакцію, яка охоплює інші банки і, таким чином, у банківській системі виникають нові і нові кредити та депозити. Виходячи з того, що норма обов'язкового резерву становить 12%, складемо таблицю кредитних ресурсів для перших 7 –ми банків, що використовують кошти з цих депозитних рахунків для здійснення кредитних та депозитних операцій, створюючи нові банківські гроші.

Банк	Кошти на нових депозитних рахунках (загальний резерв), млн. грн.	Кошти на кор. рахунках в НБУ (обов'язків резерв), млн. грн.	Нові кредитні ресурси (вільний резерв), млн. грн.
Банк № 1	2,2	$2,2 \times 12\% = 0,264$	$2,2 - 0,264 = 1,936$
Банк № 2	1,936	$1,936 \times 12\% = 0,232$	$1,936 - 0,232 = 1,704$
Банк № 3	1,704	$1,704 \times 12\% = 0,205$	$1,704 - 0,205 = 1,499$
Банк № 4	1,499	$1,499 \times 12\% = 0,180$	$1,499 - 0,180 = 1,319$
Банк № 5	1,319	$1,319 \times 12\% = 0,158$	$1,319 - 0,158 = 1,161$
Банк № 6	1,161	$1,161 \times 12\% = 0,139$	$1,161 - 0,139 = 1,022$
Банк № 7	1,022	$1,022 \times 12\% = 0,123$	$1,022 - 0,123 = 0,899$
Всього			9,54

Максимально можливе збільшення грошової маси в обороті розраховується через грошово-кредитний мультиплікатор:

$$\Delta M = \Delta R \times m,$$

де ΔR – приріст резервів, що спричинює процес грошово-кредитної мультиплікації;
 m – грошово-кредитний мультиплікатор

$$m = 1 / 0,12 = 8,334;$$

$$\Delta M = 2,2 \times 8,334 = 18,335 \text{ (млн. грн.)}.$$

Відповідь:

- 1) обсяг нових кредитних ресурсів становить 9,54 млн грн.;
- 2) максимально можливе збільшення грошової маси в обороті – 18,335 млн грн..

Задача №2

Якщо норма обов'язкових резервів становить 13%, то чому дорівнює грошово-кредитний мультиплікатор?

Розв'язок

Величину грошово-кредитного мультиплікатора знаходимо за формулою

$$m = 1 / r = 1 / 0,13 = 7,69$$

Це означає, що з однієї гривні приросту резервів банківська система може створити 7,69.

Відповідь: величина грошового мультиплікатора при нормі обов'язкових резервів у 13% становить 7,69.

Задача №3

У комерційному банку розміщено депозит на суму 10000 грн. Як саме вплине збільшення норми обов'язкових резервів з 11 до 14% на розмір кредитних ресурсів для перших

5 –ти комерційних банків, які використовують кошти цього депозиту, а також на розмір грошової маси в обороті?

Розв'язок

Розрахунок кредитних ресурсів банків наведено в таблиці.

Банк	Нові депозити (загальний резерв)		Кошти в НБУ (обов'язковий резерв)		Нові кредитні ресурси (вільний резерв)	
	11%	14%	11%	14%	11%	14%
Банк № 1	10000	10000	1100	1400	8900	8600
Банк № 2	8900	8600	979	1204	7921	7396
Банк № 3	7921	7396	871,3	1035,4	7049,7	6360,6
Банк № 4	7049,7	6360,6	775,5	890,5	6274,2	5470,1
Банк № 5	6274,2	5470,1	690,2	765,8	5584	4704,3
Усього					35728,9	32531,0

Зв'язок між нормою обов'язкових резервів та розміром грошової маси в обороті проявляється через грошово-кредитний мультиплікатор.

$$m = 1 / 0,11 = 9,09;$$

$$\Delta M = 10000 \times 9,09 = 90909 \text{ (грн.)}$$

$$m = 1 / 0,14 = 7,14$$

$$\Delta M = 10000 \times 7,14 = 71400 \text{ (грн.)}$$

Відповідь:

- збільшення норми обов'язкових резервів з 11 до 14% призведе до зменшення кредитних ресурсів перших 5-ти комерційних банків, які використовують кошти цього депозиту, на: $35728,9 - 32531,0 = 3197,9$ грн.;
- можливий приріст грошової маси буде менший на $90909 - 71400 = 19509$ грн.

Задача №4

Розрахуйте максимально можливий та реальний рівень грошово-кредитної мультиплікації за такими даними: норма обов'язкових резервів становить 11%, готівка поза банками – 111 млрд грн., банківські резерви – 120 млрд грн., загальна сума депозитів банківської системи – 480 млрд грн.

Розв'язок

Максимально можливий рівень грошово-кредитної мультиплікації оцінюється, виходячи з розрахунку мультиплікатора на основі норми обов'язкового резервування, що встановлена НБУ:

$$m = 1 / r = 1 / 0,11 = 9,09$$

Це означає, що з однієї гривні приросту резервів банківська система може створити 9,09 грн.

Реальний рівень грошово-кредитної мультиплікації оцінюється, виходячи з розрахунку мультиплікатора на основі порівняння суми готівки та депозитів банківської системи із сумою готівки та банківських резервів:

$$m = (M_0 + D) / (M_0 + R),$$

де M_0 – готівка поза банками;

D – величина коштів, залучених банками на депозити;

R – банківські резерви

$$m = (111 + 480) / (111 + 120) = 2,56$$

Це означає, що з однієї гривні приросту резервів банківська система фактично створила 2,56грн.

Відповідь:

- максимально можливий рівень грошово-кредитної мультиплікації – 9,09 грн.;
- реальний рівень грошово-кредитної мультиплікації – 2,56 грн.

Задача №5

Знайдіть значення грошового мультиплікатора по агрегату M1, якщо обсяг готівки поза банками становить 120 млрд грн., розмір банківських резервів, що сформовані за короткостроковими залученнями, 76 млрд грн., а величина грошового агрегату M1 – 250 млрд грн.

Розв'язок

Значення грошового мультиплікатора по агрегату M1 знаходимо за формулою

$$m = M1 / (M_0 + R)$$

$$m = 250 / (120 + 76) = 1,28.$$

Це означає, що з однієї гривні приросту резервів банківська система фактично створила 1,28 грн.

Відповідь: значення грошового мультиплікатора по агрегату M1 становить 1,28.

Завдання для самостійного вирішення

Задача 1

Готівка становить 110000 млн грн., поточні вклади – 65000 млн грн., ощадні вклади – 100000 млн грн., строкові вклади – 56000 млн грн. Визначте величину агрегату M2.

Розв'язок

Задача 2

Надлишкові резерви комерційного банку становлять 150000 грн. Новий перспективний клієнт цього банку отримує позику в максимально можливі розмірі. Перша половина цієї позики надається у формі відкриття поточного рахунку, а друга - готівкою. Норма резервування становить 40%. Яким буде максимально можливе збільшення пропозицій грошей за грошовим мультиплікатором M1?

Розв'язок

Задача 3

1. Розрахуйте розмір нових кредитних ресурсів для перших 8-ми банків, що користуються коштами депозитів, за умови що в комерційному банку їх розміщено на суму 3,5 млн грн.
2. Обчисліть максимально можливе збільшення грошової маси в обороті, якщо норма обов'язкового резервування становить 16%

Розв'язок

Банк	Кошти на нових депозитних рахунках (загальний резерв), млн. грн.	Кошти на кор. рахунках в НБУ (обов'язків резерв), млн. грн.	Нові кредитні ресурси (вільний резерв), млн. грн.
Банк № 1			
Банк № 2			
Банк № 3			
Банк № 4			
Банк № 5			
Банк № 6			
Банк № 7			
Банк № 8			
Всього			

Задача 4

Якщо норма обов'язкових резервів становить 15%, то чому дорівнює грошово-кредитний мультиплікатор?

Розв'язок

Задача 5

У комерційному банку розміщено депозит на суму 27000 грн. Як саме вплине збільшення норми обов'язкових резервів з 10 до 15 % на розмір кредитних ресурсів для перших 8 –ми комерційних банків, які використовують кошти цього депозиту, а також на розмір грошової маси в обороті. мультиплікатор?

Розв'язок

Розрахунок кредитних ресурсів банків наведено в таблиці.

Банк	Нові депозити (загальний резерв)		Кошти в НБУ (обов'язковий резерв)		Нові кредитні ресурси (вільний резерв)	
Банк № 1						
Банк № 2						
Банк № 3						
Банк № 4						
Банк № 5						
Банк № 6						
Банк № 7						
Банк № 8						
Усього						

Задача 6

Розрахуйте максимально можливий та реальний рівень грошово-кредитної мультиплікації за такими даними: норма обов'язкових резервів становить 19%, готівка поза банками – 202 млрд грн., банківські резерви – 134 млрд грн., загальна депозитів банківської системи – 578 млрд грн.

Розв'язок

Задача 7

Знайдіть значення грошового мультиплікатора по агрегату М1, якщо обсяг готівки поза банками становить 132 млрд грн., розмір банківських резервів, що сформовані по короткостроковим залученням, - 98 млрд грн., а величина грошового агрегату М1 – 301 млрд грн.

Розв'язок

Задача 8

Знайдіть значення грошового мультиплікатора по агрегату М1, якщо обсяг готівки поза банками становить 132 млрд грн., розмір банківських резервів, що сформовані по короткостроковим залученням – 98 млрд грн., а величина грошового агрегату М1 – 301 млрд грн.

Розв'язок

Задача 9

Розрахуйте агрегати грошової маси та знайдіть значення грошового мультиплікатора по агрегату М2, якщо:

- депозити, залучені банківською системою, становлять 200 млрд грн.;
- співвідношення готівки поза банками та депозитів можна визначити як 3:4;
- частка строкових депозитів у їхній загальній величині становить 22%;
- кошти на розрахункових рахунках – 46 млрд грн.;
- цінні папери, крім акцій – 12 млрд грн.;
- наднормові резерви комерційних банків, що сформовані за депозитними операціями, становлять 39 млрд грн.;
- норма обов'язкового резервування визначена НБУ в розмірі 10%.

Розв'язок

Запитання для самоконтролю

1. У чому полягає суть грошового ринку
2. Назвіть основні інститути грошового ринку.
3. Назвіть елементи грошового ринку.
4. Дайте характеристику цінним паперам, які перебувають в обігу на обліковому ринку.
5. В якій формі залучаються і розміщуються вільні ресурси кредитних інститутів на міжбанківському ринку
6. Чому комерційні банки використовують у своїй діяльності міжбанківські депозити
7. Розкрийте мотиви і чинники попиту на гроші.
8. Охарактеризуйте механізм формування пропозицій грошей на макро- та макрорівнях.
9. Розкрийте сутність грошово-кредитного мультиплікатора.

ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА: РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ВИМІРЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ

Мета заняття: навчитись обчислювати базисні та ланцюгові індекси інфляції, визначати очікуваний темп цінової інфляції.

Завдання

1. Ознайомлення і інструкційною картою
2. Самостійне вирішення задач
3. Відповіді на запитання для самоперевірки

Теоретичні відомості

Інфляція – це процес знецінення грошей та загальне підвищення цін на товари і послуги внаслідок надмірної емісії та переповнення каналів обігу грошовою масою, яка виявилася не забезпеченою економічними благами.

Залежно від середньорічних темпів зростання (приросту) цін розрізняють п'ять типів інфляції:

- **повзучу:** прискорене зростання маси грошей в обороті без помітного підвищення цін – до 5-10% на рік;
- **помірну:** прискорене знецінення грошей у формі зростання цін на 5-20% за рік;
- **галопуючу:** зростання цін досягає 20-50%, а інколи 100% за рік;
- **гіперінфляцію:** надзвичайно високі темпи зростання цін – більш як на 100% за рік;
- **супергіперінфляцію:** катастрофічне зростання цін – до 1000% за рік і більше.

На практиці інфляцію можна обчислити за допомогою індексів цін:

- індекс споживчих цін (ІСЦ);
- індекс цін на засоби виробництва (цін виробника) (ІЦВ);
- індекс цін ВВП;
- загальний індекс інфляції.

Індекс інфляції – це відношення рівня інфляції звітного періоду до рівня інфляції базового періоду

Темп інфляції (швидкість зростання цін) визначається за формулою:

$$\text{Темп інфляції} = ((\text{Індекс цін поточного року} - \text{Індекс цін минулого року}) / \text{Індекс цін минулого року}) \times 100\%$$

Рішення типових задач

Задача №1

Розрахуйте базисні та ланцюгові індекси інфляції за звітний рік (щомісяця), якщо вартість споживного кошика змінилася так: грудень попереднього року – 530 грн., січень – 540 грн., лютий – 550 грн., березень – 550 грн., квітень – 630 грн., травень – 600 грн., червень – 590, липень – 600, серпень – 680, вересень – 710, жовтень – 730, листопад – 730, грудень – 740 грн.

Яким буде ІСЦ у річному вимірі?

Розв'язок

Розрахунок базисних та ланцюгових індексів інфляції наведено в таблиці

№	Назва місяця	I базисний	I ланцюговий
1	Січень	540/530=1,02	540/530=1,02
2	Лютий	550/530=1,038	550/540=1,02
3	Березень	540/530=1,02	540/550=0,98
4	Квітень	630/530=1,19	630/540=1,17
5	Травень	600/530=1,13	600/590=1,02
6	Червень	590/530=1,11	590/600=0,98
7	Липень	600/530=1,13	600/690=0,96
8	Серпень	670/530=1,26	670/600=1,12
9	Вересень	710/530=1,34	710/670=1,06
10	Жовтень	730/530=1,38	730/710=1,03
11	Листопад	730/530=1,38	730/730=1
12	Грудень	740/530=1,396	740/730=1,01

Відповідь: у річному вимірі базова інфляція (ІЦІ) становила 39,6%

Задача №2

Визначте очікуваний темп цінової інфляції звітного року, якщо в попередньому році середня маса грошей в обороті становила 760 млрд грн., при чому вона здійснила 1,5 обороту, фізичний обсяг ВВП становив 900 млрд од.

Протягом звітного року грошова маса зросла на 65%, її оборотність знизилась на 0,2 обороту, фізичний обсяг ВВП порівняно з попереднім роком зріс на 13%.

Розв'язок

Інфляція цін (їхня зростання) спостерігається внаслідок порушення закону грошового обігу в бік перевищення обсягу фактичної грошової маси над об'єктивно необхідним:

$$M_f > M_n$$

Причому, виходячи з рівняння І.Фішера:

$$M_n = (P \times Q)/V$$

Якщо рівновага порушується внаслідок перевищення темпів зростання грошової маси в обороті над темпами зростання ВВП, то зростають ціни для її відновлення.

Темп інфляції розрахуємо за формулою

$$T_{\text{інф}} = (P_{\text{зв}}/P_{\text{б}} - 1) \times 100\%,$$

Де $P_{\text{зв}}$ – рівень цін звітного періоду;

$P_{\text{б}}$ – рівень цін базового періоду.

З рівняння І.Фішера знаходимо середній рівень цін звітного та базового (попереднього) років:

$$P_{\text{б}} = (M_{\text{б}} \times V_{\text{б}}) / Q_{\text{б}} = 760 \times 1,5 / 900 = 1,26$$

$$P_{\text{зв}} = M_{\text{зв}} \times V_{\text{зв}} / Q_{\text{зв}} = ((760 + 760 \times 0,65) \times (1,5 - 0,2)) / (900 + 900 \times 0,13) = 1,61;$$

$$T_{\text{інф}} = (1,61/1,26 - 1) \times 100\% = 27,78\%$$

Відповідь: очікуваний темп цінової інфляції 27,78 %

Задача №3

Індекс цін у 2012 р. становив 111,6, а в 2013 р. – 116,6% (рівень цін базового 2013 р. прийнято за 100%). Визначте темп інфляції.

Розв'язок

Темп інфляції розрахуємо за формулою

Темп інфляції = ((Індекс цін поточного року – Індекс цін минулого року)/Індекс цін минулого року) $\times$ 100%;

$$\text{Темп інфляції} = (116,6 - 111,6) / 111,6 \times 100\% = 4,48\%$$

Відповідь: у 2013 р. інфляція збільшилась на 4,48%.

Задача №4

Розрахуйте темп інфляції, якщо порівняно з минулим роком грошова маса зросла на 35%, швидкість обігу грошей сповільнилася на 21%, а приріст фізичного обсягу ВВП становив 8%

Розв'язок

Приймаємо показники попереднього року за одиницю, тоді:

$$M_{зв} = 1 + 35\%/100\% = 1,35$$

$$V_{зв} = 1 - 21\%/100\% = 0,79;$$

$$Q_{зв} = 1 + 8\%/100\% = 1,08.$$

З рівняння І.Фішера знаходимо середній рівень цін звітного року:

$$P_{зв} = M_{зв} \times V_{зв} / Q_{зв} = 1,35 \times 0,79 / 1,08 = 0,99;$$

$$T_{інф} = (P_{зв} / P_{б} - 1) \times 100\% = (0,99 / 1 - 1) \times 100\% = -1\%.$$

Відповідь: темп інфляції -1% (ціни зменшилися на 1%)

Завдання для самостійного вирішення

Задача 1

Індекс цін у 2014 р. становив 121,6%, а в 2015 р. – 123,7% (рівень цін базового 2014 р. прийнято за 100%). Визначте темп інфляції.

Розв'язок

Задача 2

Припустимо, що за відсутності інфляційних процесів реальна відсоткова ставка становила 5%. Який розмір номінальної відсоткової ставки гарантує ту саму реальну відсоткову ставку в разі зростання інфляції до 15%?

Розв'язок

Задача №3

Визначте темп інфляції, якщо обсяг грошової маси порівняно з минулим роком зріс на 75%, швидкість обігу грошей зросла на 15%, а приріст товарної маси становив 20%

Розв'язок

Задача №4

Визначте очікуваний темп цінової інфляції звітного року, якщо в попередньому році середня маса грошей в обороті становила 548 млрд грн., при чому вона здійснила 2,7 обороту, фізичний обсяг ВВП становив 791 млрд грн..

Розв'язок

Задача № 5

У таблиці наведено індекси цін за роками. рівень цін базового 2011 р. прийнято за 100%). Визначте темп інфляції.

Рік	Індекс цін	Рівень інфляції, %
2012	100,00	
2013	108,2	
2014	112,3	
2015	110,3	
2016	111,6	
2017	116,6	

Розрахуйте темп інфляції для кожного року.

Задача № 6

Припустимо, що надається кредит у 100 тис.грн за нульового рівня інфляції. При цьому кредитор розраховує отримати 115 тис. грн. Але в економіці почалися інфляційні процеси, і рівень інфляції становить 15%.

1. Хто за цих умов матиме вигоду, а хто зазнає витрат?
2. Обчисліть ці витрати

Розв'язок

Запитання для самоконтролю

1. Основні причини (фактори) інфляції, їхня класифікація.
2. Характеристика форм та видів інфляції.
3. Особливості інфляції на сучасному етапі.
4. Антиінфляційна політика: мета і форми її проведення.
5. Які соціально-економічні наслідки інфляції?
6. Назвіть особливості інфляції в Україні.
7. Який вплив на інфляційні процеси в Україні здійснила грошово-кредитна політика держави?

ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА: РОЗРАХУНОК ВАЛЮТНИХ КУРСІВ, КОТИРУВАННЯ ВАЛЮТ. ВИЗНАЧЕННЯ КУПІВЕЛЬНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ВАЛЮТ ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Мета заняття: навчитись встановлювати валютний курс на основі ринкових механізмів, визначати купівельну спроможність валют

Завдання

1. Ознайомлення і інструкційною картою
2. Самостійне вирішення задач
3. Відповіді на запитання для самоперевірки

Теоретичні відомості

Національна валюта – це встановлений законом платіжний засіб певної країни, що емітується національною банківською системою. Національна валюта є основою національної валютної системи.

Конвертованість національної грошової одиниці – це можливість для учасників зовнішньоекономічних угод легально обмінювати її на іноземні валюти і навпаки.

Валютний курс – це ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошовій одиниці іншої країни.

Валютний курс необхідний для:

- під час купівлі та продажу валюти у зв'язку з експортом та імпортом товарів чи послуг;
- для порівняння цін світових та національних ринків, а також вартісних показників різних країн, виражених у національних або іноземних валютах;
- при наданні кредитів та здійсненні інших зовнішньоекономічних операцій.

Фіксований валютний курс передбачає наявність певного зареєстрованого (офіційного) паритету, який підтримується державними валютними органами.

Плаваючий валютний курс самостійно (вільно) формують на валютних біржах (ринку) під впливом попиту і пропозиції.

Котирування валют – це встановлення валютного курсу на основі ринкових механізмів.

Пряме котирування визначає кількість національної валюти за одиницю іноземної. У вигляді прямого котирування офіційно визначаються курси більшості валют світу. Н-д, пряме котирування курсу долара до гривні виглядатиме як $USD/UAH = 8,05$.

Непряме котирування визначає кількість іноземної валюти, що виражається в одиницях національної валюти. Як правило, це менш поширений вид встановлення валютного курсу.

Рішення типових задач

Задача № 1

АКБ «Факторіал», орієнтуючись на офіційний курс НБУ, встановив такий курс долара США: купівля – 5,05 грн., продаж – 5,11. Скільки гривень можна одержати за 405 доларів 80 центів? Скільки доларів можна купити за 12 тис. грн.

Розв'язок

Якщо 1 USD АКБ «Факторіал» купує за 5,05 UAH, то за 405 доларів 80 центів клієнт отримає: $405,80 \times 5,05 = 2049$ гривень 29 копійок

Якщо 1 USD АКБ «Факторіал» купує за 5,11 UAH, то за 12000 гривень можна купити: $12000/5,11 = 2348$ доларів 33 центи.

Відповідь: за 405 доларів 80 центів можна одержати 2049 гривень 29 копійок; за 12 тис. грн. можна купити 2348 доларів 33 центи.

Задача № 2

Яким буде курс євро до фунта стерлінгів, якщо виходити із їх середніх співвідношень з долларом США:

$$1 \text{ USD} = 0,87 \text{ EUR}; 1 \text{ USD} = 0,68 \text{ GBP}.$$

Розв'язок

Для того, щоб виразити вартість 1 євро в фунтах стерлінгів, знаходимо вартість одного євро в доларах США:

$$1 \text{ EUR} = 1/0,87 = 1,15 \text{ USD}.$$

Далі через співвідношення USD до GBP знаходимо, що вартість 1 євро в фунтах стерлінгів:
 $1 \text{ EUR} = 1,15 \times 0,68 = 0,78 \text{ GBP}$

Також кросс-курс EUR до GBP через USD можна знайти шляхом ділення курсу долара в фунтах на курс долара в євро:

$$1 \text{ EUR} = 0,68/0,87 = 0,78 \text{ GBP}$$

Відповідь: кросс-курс євро до фунта стерлінгів: $1 \text{ EUR} = 0,78 \text{ GBP}$

Задача № 3

Скільки угорських форинтів дадуть за 520 грн., якщо за офіційним курсом валют: 160 HUF (угорські форинти) = 33,88 INR (індійські рупії); 1000 INR = 68,76 UAH.

Розв'язок

Через співвідношення INR/UAH знаходимо вартість 520 гривень у рупіях:

$$520 \times 1000/68,76 = 7562,53 \text{ INR}.$$

Далі через співвідношення HUF/INR знаходимо вартість 7562,53 рупій у форинтах:

$$7562,53 \times 160/33,88 = 35714,42 \text{ HUF}.$$

Відповідь: за 520 грн можна придбати 35714,42 угорських форинтів.

Задача № 4

Скільки євро можна купити за 12400 японських єн, якщо:

$$1 \text{ USD} = 120,25 \text{ JHY}; 1 \text{ USD} = 0,87 \text{ EUR?}$$

Розв'язок

Знаходимо вартість 12400 JHY в USD: $12400/120,25 = 103,1 \text{ USD}.$

Далі через співвідношення USD/ EUR знаходимо вартість 103,1 долара в євро: $103,1 \times 0,87 = 89,7 \text{ EUR}.$

Також це можна зробити із використання кросс-курсу. Знаходимо кросс-курс JHY до EUR через USD шляхом ділення курсу долара в євро на курс долара в єнах:

$$1 \text{ JHY} = 0,87/120,25 = 0,007235 \text{ EUR}.$$

Розрахуємо скільки євро можна купити за 12400 японських єн:

$$12400 \times 0,007235 = 89,71 \text{ EUR}.$$

Таким чином, за 12400 JHY можна отримати 89,71 EUR.

Відповідь: за 12400 японських єн можна купити 89,71 євро.

Задача № 5

За експортним контрактом торгівельна фірма повинна отримати валютну виручку у розмірі 40000 GBP. В той же час вона повинна сплатити одному із своїх постачальників за імпортом контрактом 19000 USD, але російськими рублями (RUR). Який фінансовий результат фірми в гривнях після завершення розрахунків по цих контрактах, якщо:

$$1 \text{ RUR} = 0,18 \text{ UAH}, 1 \text{ USD} = 5,05 \text{ UAH}; 1 \text{ USD} = 0,68 \text{ GBP}$$

Розв'язок

Дохід фірми по експортному контракту, використовуючи кросс-курс GBP до UAH, виражаємо в гривнях:

$$1 \text{ GBP} = 5,05/0,68 = 7,426 \text{ UAH}; 40000 \times 7,43 = 2947040 \text{ UAH}.$$

Платіж по імпортному контракту виражаємо в рублях, використовуючи кросс-курс USD до RUR через UAH:

$$1 \text{ UAH} = 1/0,18 = 5,55 \text{ RUR}; 1 \text{ UAH} = 1/5,05 = 0,198 \text{ USD};$$

$$1 \text{ USD} = 5,55/0,198 = 28 \text{ RUR}; 19000 \times 28 = 532000 \text{ RUR}.$$

Оплату імпортного контракту також виражаємо в гривнях:

$$532000 \times 0,18 = 95760 \text{ UAH}$$

Фінансовий результат фірми – різниця доходів та витрат:

$$2947040 - 95760 = 2851280 \text{ грн.}$$

Відповідь: фінансовий результат фірми після завершення розрахунків складе 2851280 грн.

Задача № 6

Якщо ціна гривні в доларах США впала з 19,8 до 19,2 центів за одну гривню, то як зміниться ціна товару вітчизняного виробництва (в доларах США), що продається в Україні за 150 гривень?

Розв'язок

До девальвації гривні даний товар в доларах США коштував: $150 \times 19,8 = 29$ доларів 70 центів

Після зниження ціни гривні відносно долара він коштуватиме:

$$150 \times 19,2 = 28 \text{ доларів } 80 \text{ центів.}$$

$$\text{Зміна ціни становитиме: } 29,7 - 28,8 = 90 \text{ центів.}$$

Таким чином, девальвація національної валюти спричинює зменшення вираженої в доларах ціни товарів вироблених в Україні.

Відповідь: ціна товару в доларах зменшиться на 90 центів

Завдання для самостійного вирішення

Задача № 1

За експортним контрактом торгівельна фірма повинна отримати валютну виручку у розмірі 50000 GBP. В той же час вона повинна сплатити одному із своїх постачальників за імпортним контрактом 20000 USD, але російськими рублями (RUR). Який фінансовий результат фірми в гривнях після завершення розрахунків по цих контрактах, якщо:

$$\text{RUR} = 0,27 \text{ UAH; } 1 \text{ USD} = 8,05 \text{ UAH; } 1 \text{ USD} = 1,68 \text{ GBP}$$

Розв'язок

Задача № 2

АКБ «Приватбанк», орієнтуючись на офіційний курс НБУ, встановив такий курс долара США: купівля – 8,05 грн., продаж – 8,10 грн. Скільки гривень можна одержати за 600 доларів 40 центів? Скільки доларів можна купити за 40000 гривень?

Розв'язок

Задача № 3

Яким буде курс євро до фунта стерлінгів, якщо виходи із їх середніх співвідношень з долларом США :

$$1 \text{ USD} = 1,04 \text{ EUR; } 1 \text{ USD} = 0,92 \text{ GBP}$$

Розв'язок

Задача № 4

Скільки угорських форинтів дадуть за 400 гривень, якщо за офіційним курсом валют: 160 HUF (угорські форинти) = 33,88 INR (індійські рупії); 1000 INR = 68,76 UAH.

Розв'язок

Задача № 5

Якщо ціна гривні в доларах США впала з 20,1 до 19,2 центів за одну гривню, то як зміниться ціна товару вітчизняного виробника (в доларах США), що продається в Україні за 200 гривень?

Розв'язок

Задача № 6

Англійська компанія, яка випускає кондитерські вироби, купила в американській фірмі 10 тон вишневого джему за ціною 3 фунт ст. за 1 кг. Курс англійських фунтів збільшився з 2,0 до 2,4 за 1 фунт ст.

Визначте:

1. Кому буде вигідним таке співвідношення курсу англійської валюти.
2. Яка (в розрахунку на 1 кг джему) величина додаткового прибутку (збитку) від такої зміни валютних курсів.

Розв'язок

Задача № 7

Американська компанія постачає шкіру для виробництва взуття англійської компанії. З 1 травня курс фунта стерлінгів (GBP) знизився з 2,6 до 2,3 USD за 1 GBP.

Визначте, яких збитків зазнають американські експортери внаслідок зниження курсу фунта стерлінгів, якщо сума не виконаних ними контрактів перед партнерами становить 45 млн GBP

Розв'язок

Задача № 8

За експортним контрактом фірма отримує валютний виторг у розмірі 15000 GBP. Разом з тим вона повинна заплатити постачальникові сировини за імпортом контрактом 10000 USD, але російськими рублями. Розрахуйте фінансовий результат фірми, виражений у гривнях.

Розв'язок

Запитання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під терміном валюта?
2. Які види валют, в залежності від країни емітента Ви можете назвати?
3. Що таке конвертованість валюти, які види конвертованості Ви знаєте?
4. Що таке резервна валюта валюта і де її використовують?
5. Що таке валютний курс, які види валютних курсів Ви знаєте?
6. Які чинники впливають на величину валютного курсу та викликають його коливання?
7. Що таке паритет купівельних спроможностей валют?
8. Що таке валютна система, і які її види Ви знаєте?
9. Шляхи вдосконалення національної валютної системи України.
10. Валютне регулювання і валютний контроль як інструменти стабілізації валютної політики в Україні.

ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА: ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ НА ОДЕРЖАННЯ КРЕДИТУ. ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКІВ У КРЕДИТУВАННІ. ВИЗНАЧЕННЯ КРЕДИТНИХ СТАВОК ТА ЇХ РОЗМІРІВ. КРЕДИТНА ЗАСТАВА, ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ РОЗМІРУ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Мета заняття: Відпрацювати вміння та навички оформлення документів на одержання кредиту, заключення кредитного договору, складання графіку погашення кредиту, розрахунку суми відсотків за користування позикою

Завдання

1. Ознайомлення і інструкційною картою
2. Розв'язування типових задач
3. Самостійна робота студентів:
 - 3.1. Оформлення кредитної заявки на отримання кредиту.
 - 3.2. Оформлення кредитного договору.
 - 3.3. Складання графіку погашення кредиту:
 - а) щомісячним нарахуванням відсотків і погашенням кредиту в кінці терміну, передбаченого кредитною угодою;
 - б) поступовим погашенням кредиту.
 - 3.4. Розрахунок сум виплати за різних форм кредиту
4. Відповіді на запитання для самоперевірки

Теоретичні відомості

1. Поряд з власними коштами підприємства використовують позичені фінансові ресурси, серед них банківський кредит.

Основним документом, який регулює кредитні відносини між підприємством і банком, є кредитний договір. Підприємство і банк самостійно виробляють форми своїх договірних відносин.

З метою гарантування повернення виданих позичок банки використовують такі передбачені законом положення:

По-перше, при складанні кредитних угод банк має право обумовити видачу кредиту укладанням договору застави.

По-друге, банк має право вимагати до видачі кредиту подання підприємством гарантії третьої юридичної особи. Банк може запровадити кредитування на умовах страхування кредитного ризику.

По-третє, банки мають право вимагати від підприємства подання всієї необхідної інформації і звітності для контролю за використанням кредиту.

У кредитних договорах в обов'язковому порядку передбачається відповідальність підприємства – позичальника за використання не за цільовим призначенням одержаного кредиту у вигляді штрафу в розмірі не менше 25 % від розміру використаного не за призначенням кредиту.

Перелік документів, що надається кредитному комітету для розгляду питання про кредитування:

1. Кредитна заява (друкована, вказати мету, суму та дату погашення кредиту).
2. Статут підприємства, завірений нотаріально.

3. Установчий договір засновників підприємства.
4. Свідоцтво про реєстрацію підприємства.
5. Ідентифікаційний код (для фізичних та юридичних осіб).
6. Картка з зразками підписів (завірена банком клієнта).
7. Ксерокопія паспортів директора та головного бухгалтера (фотографія, дата народження, прописка).
8. Форма 1 - Баланс підприємства на останню звітну дату, завірений податковою інспекцією.
9. Форма 2 - Звіт про фінансові результати, завірений податковою інспекцією.
10. Форма 3 - Звіт про фінансово-майновий стан підприємства, завірений податковою інспекцією.
11. Декларація про прибуток підприємства.
12. Податкова декларація з податку на додану вартість.
13. Бізнес – план та розрахунок грошового обігу коштів.
14. Висновок аудиторської фірми про фінансовий стан підприємства.
15. Довідка з податкової інспекції про наявність заборгованості до держбюджету.
16. Довідка банку про залишки на рахунку та наявність заборгованості по виданих кредитах (виписка з рахунку).
17. Рух коштів за останні 2 місяці.
18. Довідка про нерухомість, яка є у власності та оцінка її вартості.
19. Довідка про наявність у позичальника Книги запису заломів нерухомості.
20. Підтвердження наявності виробничих та складських приміщень підприємства.
21. Правові гарантії забезпечення повернення кредиту (поручительство, гарантія, договір застави).
22. На заставлене майно – страховий поліс.
23. Копії угод, договорів, що являються основою для розрахунків (цільове використання позички).
24. Копії платіжних доручень.
25. Техніко – економічне обґрунтування проекту та результати маркетингового вивчення ринку товарів.
26. Розрахунок строків використання та погашення кредитів.
27. Підписка про ознайомлення позичальника зі змістом статті № 148/5 Кримінального Кодексу України.
28. Заява позичальника на ім'я керівництва банку, в якому він обслуговується, про надання права відповідним службовцям банку – кредитора знайомитися зі станом його рахунків.
29. Кредитний договір.

2. Місячна відсоткова ставка за кредит розраховується діленням річної ставки на 12.

Сума відсотків за кредит розраховується множенням місячної відсоткової ставки на суму кредиту і термін кредиту.

Щомісячна сума відсотків розраховується діленням суми відсотків на термін кредиту.

Платіжний календар – це графік погашення споживчого кредиту (основної суми боргу і відсотків за користування кредитом).

Відносна ефективність від користування кредитом – це загальна сума додаткового прибутку, одержаного внаслідок користування банківським кредитом.

Абсолютна ефективність – це різниця між загальною сумою додаткового прибутку і сумою відсотків за користування кредитом.

Графік погашення кредиту за методом – в кінці терміну:

Період (місяць)	Кредит	Відсотки	Погашення
Березень Квітень Травень Червень			

Графік погашення кредиту методом поступового погашення кредиту:

Період (місяць)	Кредит	Термінові платежі		Погашення
		Всього	Відсотки	
Березень Квітень Травень Червень				

3. Кредит під облік векселів (обліковий кредит) – це короткостроковий кредит, який банківська установа надає пред'явнику векселів, обліковуючи (скуповуючи) їх до настання строку виконання зобов'язань за ними і сплачуючи пред'явнику номінальну вартість векселів за мінусом дисконту

Дисконт розраховується за формулою:

$$C = \frac{K \cdot T \cdot \Pi}{365 \cdot 100},$$

де: С – сума дисконту;

К – номінальна сума векселя;

Т – строк (у днях) від дня обліку до дня платежу;

Π – ставка, за якою обліковується вексель.

Факторинг – це система фінансування, за умовами якої підприємство-постачальник товарів переуступає короткострокові вимоги за торговельними операціями комерційному банку.

Плата за факторингове обслуговування залежить від виду факторингу, фінансового стану підприємства-позичальника, масштабів і структури його виробничої діяльності та надійності покупців. Визначаючи плату за факторинг, враховують відсоток за кредит і середній термін обороту коштів банку в розрахунках із покупцем.

Рішення типових задач

Задача № 1

Оформити документи для одержання кредиту в банківській установі ТОВ «Обрій» та скласти графік погашення кредиту.

Передбачити в кредитній угоді:

- Розмір кредиту – 600,0 тис. грн. (на придбання основних засобів).
- Річна відсоткова ставка – 36 %.
- Термін кредиту – 6 місяців.

- Метод погашення кредиту – в кінці терміну з щомісячною виплатою відсотків.

Реквізити позичальника:

- Товариство з обмеженою відповідальністю «Обрій»
Адреса: 09118 м. Біла Церква, Київська обл., вул. Урицького, 8.
Телефон: (факс) 8-04463 5-55-55
Зареєстровано Білоцерківською Радою народних депутатів 17.08.1996 р. Свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності № 20605617.
Колективна форма власності
- Засновники: ТОВ «Рута»: 00103 м. Київ вул. Гончара, 15.
телефон (факс) 8(044)-333-3333

Іванченко Іван Іванович, паспорт СМ № 6788765, виданий Білоцерківським МВМ № 2 ГУ МВС України в Київській обл., 17 березня 1999 р.

- Статутний фонд складає 500 тис.грн.
- Вид діяльності – оптова та роздрібна торгівля
- Фінансові реквізити:
№ рахунку 260061748531 в АППБ «Аваль», МФО 321064 м. Біла Церква, проспект Перемоги, 63
Директор – Калініченко Василь Олексійович; паспорт СК № 3564487, виданий Білоцерківським МВМ № 1 ГУ МВС України в Київській області 20 грудня 1996 року.
Проживає в м. Біла Церква вул. Гординського 21, кв. 17.
Головний бухгалтер: Петраченко Зоя Олегівна;
Паспорт СЛ № 1171913, виданий Білоцерківським МВМ № 2 ГУ МВС України в Київській області 3 квітня 1998 року.
Проживає в м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого 31, кв.15.
Кредит забезпечується заставою у формі приміщення ТОВа на суму 600 тис. грн. та автомобіля 200 тис. грн.
Кредит планується погашати за рахунок прибутку.

Розв'язок

Оформлення документів дивись в додатку № 1 «Кредитна заява на отримання кредиту», додатку № 2 «Кредитний договір»; додатку № 3 «Розписка про ознайомлення зі змістом статті 222 Кримінального кодексу України.

1. Місячна відсоткова ставка:
 $36 \% : 12 = 3 \%$.

1. Сума відсотків за кредит:
 $600 \text{ тис.грн.} \cdot 3 \% / 100 \% \cdot 6 \text{ місяців} = 108, 0 \text{ тис.грн.}$

2. Щомісячна сума відсотків:
 $108 / 6 = 18,0 \text{ тис.грн.}$

3. Графік погашення кредиту (тис. грн.)

Період (місяць)	Кредит	Відсотки	Погашення кредиту
Березень	600,0	18,0	-
Квітень	600,0	18,0	-
Травень	600,0	18,0	-
Червень	600,0	18,0	-
Липень	600,0	18,0	-
Серпень	600,0	18,0	600,0
Всього	-	108,0	600,0

Задача № 2

За умовою задачі № 1 скласти графік погашення кредиту із застосуванням методу поступового погашення кредиту.

Розв'язок

1. Щомісячне погашення кредиту:

$$600/6 = 100,0 \text{ тис.грн.}$$

2. Відсоток за березень:

$$3\% \cdot 600,0 = 18,0 \text{ тис.грн.}$$

3. Сума термінових платежів за березень:

$$100,0 + 18,0 = 118,0 \text{ тис.грн.}$$

4. Залишок кредиту на квітень:

$$600,0 - 100,0 = 500,0 \text{ тис.грн.}$$

5. Відсоток за квітень:

$$3\% \cdot 500,0 = 15,0 \text{ тис.грн.}$$

6. Сума термінових платежів за квітень:

$$100,0 + 15,0 = 115 \text{ тис.грн.}$$

7. Залишок кредиту на травень:

$$500,0 - 100,0 = 400,0 \text{ тис. грн.}$$

8. Відсоток за травень:

$$3\% \cdot 400,0 = 12,0 \text{ тис.грн.}$$

9. Сума термінових платежів за травень:

$$100,0 + 12,0 = 112,0 \text{ тис.грн.}$$

10. Залишок кредиту на червень:

$$400,0 - 100,0 = 300,0 \text{ тис.грн.}$$

11. Відсоток за червень:

$$3\% \cdot 300,0 = 9,0 \text{ тис. грн.}$$

12. Сума термінових платежів за червень:

$$100,0 + 9,0 = 109,0 \text{ тис.грн.}$$

13. Залишок кредиту на липень:

$$300,0 - 100,0 = 200,0 \text{ тис. грн.}$$

14. Відсоток за липень:

$$3\% \cdot 200,0 = 6,0 \text{ тис грн.}$$

15. Сума термінових платежів за липень:

$$100,0 + 6,0 = 106,0 \text{ тис.грн.}$$

16. Залишок кредиту на серпень:

$$200,0 - 100,0 = 100,0 \text{ тис.грн.}$$

17. Відсоток за серпень:

$$3,0 \cdot 100,0 = 3,0 \text{ тис.грн.}$$

18. Сума термінових платежів за серпень:

$$100,0 + 3,0 = 103,0 \text{ тис.грн.}$$

19. Залишок кредиту на вересень:

$$100,0 - 100,0 = 0.$$

Задача № 3

Розрахувати відносну і абсолютну ефективність від користування кредитом ТОВ «Обрій» за умови, що прибуток від реалізації продукції у звітному році склав 4946 тис.грн., а середньорічна сума фонду оборотних коштів (оборотного капіталу) становила 8420 тис.грн., утому числі банківські кредити – 1473 тис.грн. Річний відсоток за кредит – 28,7 %.

Розв'язок

1. Прибуток на 1 грн. оборотного капіталу в цілому по підприємству за рік склав:

$$4946 : 8420 = 0,587 \text{ грн.}$$

2. Прибуток на суму залучених банківських кредитів становив (відносна ефективність):

$$0,587 \cdot 1473 \text{ тис.грн.} = 864,7 \text{ тис.грн.}$$

3. Сума погашених відсотків за користування банківськими кредитами:

$$(28,7 \% \cdot 1473) : 100\% = 422,8 \text{ тис.грн.}$$

4. Сума прибутку, одержаного внаслідок залучення банківських кредитів після сплати відсотків (абсолютна ефективність):

$$864,7 - 422,8 = 441,9 \text{ тис.грн.}$$

Задача № 4

Номінальна вартість векселя – 10000 грн. банк викупує в підприємства вексель за 90 днів до його погашення за ставкою 10 % річних.

Яку суму виплатить банк підприємству?

Розв'язок

$$C_d = \frac{10000 \times 90 \times 0,1}{365} = 246,6 \text{ грн.}$$

Банк виплачує підприємству номінальну вартість векселя за мінусом дисконту, тобто $10000 \text{ грн.} - 246,6 = 9753,4 \text{ грн.}$

Задача № 5

Підприємство звернулось в банк з проханням викупити рахунки-фактури (дебіторську заборгованість) на суму 20000 грн.

Плата за кредит 32 % річних. Середній термін обертання 30000 грн. коштів у розрахунках з покупцем – 10 днів. Комісійна винагорода за факторингове обслуговування 3 %.

Яка плата за факторинг?

Розв'язок

Плата за факторинг складається із плати за кредит та комісійної винагороди, тобто:

$$\frac{20000 \cdot 0,32 \cdot 10}{365} = 175,3 \text{ грн.}$$

$$20000 \cdot 0,03 = 600 \text{ грн.}$$

Плата за факторинг в цілому становитиме:

$$175,3 + 600 = 773,3 \text{ грн.}$$

Задача № 6

Підприємство отримало кредит 100 000 грн. під 20 % річних. Скільки сплатить підприємство за загальною позикою і які будуть розрахунки за дисконтною?

Розв'язок

- 1) після завершення року за загальною позикою сплата становить одноразово 120 тис. грн.;
- 2) за дисконтною позикою відсотки буде утримано негайно, тобто підприємство отримає 80000 грн. $(100\,000 - 20\,000)$ і через рік поверне їх банку.

Завдання для самостійного вирішення

Задача №1

Оформити документи для одержання кредиту в банківській установі ТОВ «Мрія» та скласти графік погашення кредиту.

В кредитній угоді передбачити:

- Розмір кредиту 1200 тис. грн.
- Річна відсоткова ставка – 30 %
- Термін кредиту – 12 місяців
- Метод погашення кредиту – в кінці терміну з щомісячною виплатою відсотків.

Реквізити позичальника:

- Товариство з обмеженою відповідальністю «Рута».
Адреса: 09117 м. Біла Церква, Київська обл., вул. Павлюченко, 36
Телефон (факс) 8-04463-77-777
Зареєстроване Білоцерківською Радою народних депутатів 3.03.2001 р. Свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності № 41210234.
Колективна форма власності.
- Засновники: ТОВ «Зоря»: 00195 м. Київ, вул. Борщагівська, 128
Телефон (факс) 8(044) – 555-5555
Петренко Петро Петрович, паспорт СК № 3494337, виданий Білоцерківським МВМ № 1 ГУ МВС України в Київській обл. 3 квітня 1998 року.
- Статутний фонд складає 1000 тис. грн.
- Вид діяльності: оптова та роздрібна торгівля.
- Фінансові реквізити
№ рахунку 260073132789 в АКБ «Надра», МФО 321325 м. Біла Церква
Директор Осадчий Віктор Петрович, паспорт СМ № 2775591, виданий Білоцерківським МВМ № 2 ГУ МВС України в Київській обл. 17 лютого 1999 року.
Проживає в м. Біла Церква вул. Водопійна, 19 кв.131.
Головний бухгалтер – Степко Галина Олексіївна, паспорт СК № 361 459, виданий Білоцерківським МВМ №2 ГУ МВС України в Київській обл. 19 листопада 1997 року.
Проживає в м. Біла Церква вул. Леваневського 25 кв.173.
Кредит забезпечується заставою у формі приміщення складу та цеху фасовки на суму 1500 тис. грн. Кредит планується погашати за рахунок прибутку.

Задача № 2

За умовою задачі № 1 скласти графік погашення кредиту з застосуванням методу поступового погашення кредиту.

Розв'язок

Задача № 3

Розрахувати відносну і абсолютну ефективність від користування кредитом ТОВ «Мрія» за умови, що прибуток від реалізації продукції у звітному періоді склав 12000 тис. грн., а середньорічна сума фонду оборотних коштів становила 25000 тис. грн., у тому числі банківський кредит 1200 тис. грн. Річний відсоток за кредит – 30 %.

Розв'язок

Задача № 4

Номінальна вартість векселя – 15000 грн. Банк викупує в підприємства вексель за 60 днів до його погашення за ставкою 10 % річних.

Яку суму виплатить банк підприємству?

Розв'язок

Задача № 5

Підприємство звернулось в банк з проханням викупити рахунки-фактури (дебіторську заборгованість) на суму 20000 грн.

Плата за кредит I варіант – 30 %; II варіант – 25 % річних. Середній термін обертання I варіант – 30000 грн.; II варіант – 40000 грн. коштів у розрахунках з покупцем — 15; II варіант – 18 днів. Комісійна винагорода за факторингове обслуговування I варіант – 2 %; II варіант – 4 %.

Яка плата за факторинг?

Розв'язок

Задача № 6

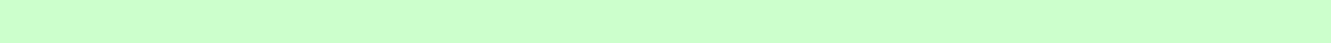
Підприємство отримало кредит I варіант – 200 000 грн.; II варіант – 150 000 грн. під I варіант – 15 %; II варіант – 18 % річних. Скільки сплатить підприємство за загальною позикою і які будуть розрахунки за дисконтоною?

Розв'язок

Задача № 7

Позику у сумі 700 тис. грн. було отримано 01.02.2015р., термін дії кредитної угоди 5 років. Відсоткова ставка – плаваюча, на початку кожного наступного року коригується на розмір інфляції попереднього; базова ставка – 35 %. Річний темп інфляції становив: 10%, 3%, 4%, 7%, 9% відповідно. Яку суму відсотків сплатить клієнт?

Розв’язок



КРЕДИТНА ЗАЯВКА НА ОТРИМАННЯ КРЕДИТУ

Додаток № 1

1	Позичальник / найменування підприємства /	
	Товариство з обмеженою відповідальністю «Обрій»	
2	Юридична адреса підприємства, телефон, факс	
	адреса	09118 м. Біла Церква, Київська обл. вул. Урицького, 8
	телефон	8-04463-5-55-55
	факс	8-04463-5-55-55
3	Ким зареєстровано, дата, реєстраційний номер свідоцтва	
	Ким зареєстровано	Білоцерківською Радою народних депутатів
	Дата	17.08.1996
	№ свідоцтва	20605617
4	Форма власності	
		Колективна
5	Засновники	
	юридичні особи	ТОВ «Рута»
	адреса	00103 м. Київ, вул. Гончара, 15
	телефон	8(044)-333-333
	факс	8(044)-333-333
	Фізичні особи	Іванченко Іван Іванович
	паспорт серія	СМ
	№	6788765
	ким видан	Білоцерківським МВМ № 2 ГУ МВС України в Київській обл.
	коли видан	17 березня 1999
	№	
6	Статутний фонд	500 тис. грн.
7	Основні види діяльності, наявність ліцензій, №№, ким видані	
		Оптова та роздрібна торгівля
8	Фінансові реквізити	
	№ р/рахунку (грн.)	260061748531
	№ р/рахунку валютний	
	МФО	321064
	Банк	Аваль
	Адреса банку	м. Біла Церква, проспект Перемоги, 63
9	Податкова інспекція	
	Назва	
	Телефон	
10	Керівництво підприємства	
	Керівник	

	Прізвище	Калініченко
	Ім'я	Василь
	По-батькові	Олексійович
	паспорт серія	СК
	№	3564487
	ким видан	Білоцерківським МВМ №1 ГУ МВС України в Київській області
	коли видан	20 грудня 1996
	прописка	м. Біла Церква
		вул. Гординського 21, кв.17
	<i>Головний бухгалтер</i>	
	Прізвище	Петраченко
	Ім'я	Зоя
	По-батькові	Олегівна
	паспорт серія	СЛ
	№	1171913
	ким видан	Білоцерківським МВМ № 2 ГУ МВС України в Київській області
	коли видан	3 квітня 1998
	прописка	м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого 31, кв. 15
11	Відомості про кредит	
	Мета позики	Придбання основних засобів
	Сума позики	600,0 тис. грн.
	Строк позики	6 місяців
	Процент	36 % річних
	Форма забезпечення	Застава: приміщення ТОВ «Обрій» (600,0 тис. грн.)
		Автомобіль (200 тис. грн.)
12	Джерела погашення	прибуток
	кредиту	
	відсотків за користування кредитом	

Дата заповнення 7.05.07.

«Достовірність інформації, наданої для отримання кредиту, підтверджую».

Керівник Калініченко В.О.

Головний бухгалтер Петраченко З. О.

«Зі змістом статей 148-3, 148-4, 148-5, 148-6, 156-2, 156-3 Кримінального Кодексу України ознайомлений».

Керівник Підпис (Калініченко В.О.)

Головний бухгалтер Підпис (Петраченко З.О.)

Кредитний договір № 171

м. Біла Церква

Білоцерківська філія Акціонерно-комерційного банку

у подальшому іменується Банк, в особі Директора філії

Прізвище _____, що діє на підставі Положення про філію та доручення з однієї сторони, таТовариством з обмеженою відповідальністю
Обрій»

в подальшому іменується Позичальник, в особі

Калініченко ВасильОлексійович

що діє на підставі

довіреності №

з другої сторони уклали цей договір про таке

1. Предмет договору1.1. Банк надає Позичальнику кредит на придбання основних засобів
згідно договору

(зазначити на які цілі, номер та дата договору)

у сумі 600,0 тис. грн. (шістсот тисяч гривень)
(сума цифрами і літерами)1.1.Кредит надається на строк 6 місяців місяців
з 10.05.07 по 9.11.07 року1.2.Позичальник щомісячно сплачує відсотки за користування кредитом із
розрахунку 36 % (_____) відсотків річних.1.3.Кредит надається шляхом перерахування на поточний рахунок № 2600061748531
в Білоцерківській філії Акціонерно-комерційного банку « Аваль »1.4.Нарахування відсотків на користування кредитом здійснюється з моменту
зарахування коштів на кредитний рахунок **Постачальника.****2. Умови забезпечення кредиту**2.1.В забезпечення зобов'язань за договором Банку прийняті:
приміщення ТОВ «Обрій», автомобіль2.2.Кредит, наданий **Банком**, забезпечується всім належним Позичальнику майном та
коштами, на які може бути звернено стягнення в порядку встановленому
законодавством України.

«Банк» _____

«Позичальник» _____

3. Банк зобов'язується

- 3.1. Відкрити **Позичальнику** позичковий рахунок № 111111111111 для видачі кредиту
- 3.2. Забезпечити **Позичальника** консультативними послугами з питань виконання договору.
- 3.3. На підставі даних бухгалтерської звітності (місячне квартальне) аналізувати кредитоспроможність **Позичальника**, перевіряти забезпеченість та цільове використання кредиту і вносити пропозиції про подальші відносини з **Позичальником**.

4. Позичальник зобов'язується

- 4.1. Використати кредит на зазначені у договорі цілі і забезпечити повернення одержаного кредиту та сплату нарахованих відсотків із свого розрахункового рахунку № 2600061748531 в Білоцерківській філії АКБ «Аваль» (установа банку **Позичальника**)
- відповідно до зобов'язань, обумовлених у даному кредитному договорі. Відсотки за кредит **Позичальник** сплачує платіжним дорученням на рахунок доходів Банку № 111111111111 до 25 числа кожного місяця.
- 4.2. Кошти для погашення заборгованості направляти спочатку для оплати відсотків за кредит, потім простроченої заборгованості. Сума, що залишилася направляється для погашення кредиту. В разі виникнення необхідності, черговість погашення заборгованості по кредиту та відсотках встановлюється за домовленістю між **Позичальником** та **Банком**, яка підтверджується додатковою угодою за підписами обох сторін.
- 4.3. За порушення строків повернення кредиту і відсотків за кредит сплачувати **Банку** додатково до встановленої додаткової ставки за кредит пеню в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України за кожний день прострочення платежу.
- 4.4. Самостійно кожний квартал надавати **Банку** бухгалтерський баланс, планові звітні документи, зміни і доповнення до угод поставки, реалізації об'єктів, що кредитуються, та інші матеріали для видачі, перевірки забезпечення кредиту і контролю за його використанням і поверненням.
- 4.5. Кожний місяць інформувати **Банк** про хід виконання угоди.
- 4.6. Надати **Банку** право самостійно своїм меморіальним ордером стягувати відсотки у разі настання строків платежів і пені за несвоєчасну сплату відсотків.
- 4.7. Надати банку право після перевірки цільового використання кредиту стягувати штраф 20 відсотків від суми коштів, що використані не за цільовим призначенням.

«Банк» _____

«Позичальник» _____

5. Банк має право

- 5.1. Дозволяти за клопотанням **Позичальника** в окремих випадках у разі наявності вільних кредитних ресурсів перенесення строків повернення кредиту зі стягненням підвищеної відсоткової ставки в розмірі _____ відсотків річних.
- 5.2. Проводити перевірку на місці забезпечення банківських позичок, а у разі потреби – і попередню перевірку заставних можливостей **Позичальника** та третіх осіб, які гарантують повернення позички.
- 5.3. Проводити перевірку цільового використання кредитів на місці у позичальника. У разі виявлення нецільового використання кредитів стягувати з **Позичальника** штраф у розмірі 20 відсотків від суми нецільового використання.
- 5.4. У разі погіршення фінансового стану **Позичальника**, ухилення його від банківського контролю, не виконання умов цього договору, а також у випадку, коли виданий кредит виявився з різних причин незабезпеченим **Банк** має право в односторонньому порядку розірвати договір.
- 5.5. У разі недотримання **Позичальником** умов кредитного договору розірвати договір в порядку, передбаченому в п. 5.4. цього договору і достроково стягнути кредит зі сплатою штрафу у розмірі 3 (трьох) відсотків від суми позички.
- 5.6. У разі недостатнього забезпечення кредитними ресурсами обмежити надання кредиту за відкритою кредитною лінією, повідомивши про це **Позичальника** за 5 днів до призупинення кредитування.
- 5.7. У разі настання терміну погашення кредиту та відсотків за його використання стягувати суму загальної заборгованості із любого поточного (основного, додаткового, валютного) рахунку **Позичальника** своїм матеріальним ордером без додаткового узгодження з **Позичальником**.

6. Позичальник має право

- 6.1. Порушувати перед **Банком** питання про перенесення строків платежу у разі виникнення тимчасових фінансових або інших ускладнень з незалежних від нього причин, пов'язаних з виконанням контрактів, угод за кредитним договором.
- 6.2. Довгостроково погашати кредит і сплачувати відсотки за кредит.
- 6.3. Довгостроково розірвати договір повністю повернувши одержаний кредит, включаючи відсотки за його користування, повідомивши про це **Банк** не пізніше ніж за 5 днів.

7. Особливі умови

- 7.1. У разі відсутності коштів на розрахунковому рахунку **Позичальника** відшкодування боргів банку проводиться шляхом

(вказати конкретно звернення стягнення на предмет застави, стягнення з гаранта поручителя тощо у встановленому чинним законодавством порядку).

«Банк» _____ «Позичальник» _____

- 7.2. У разі кредитної політики згідно з рішенням Верховної Ради України, Національного банку України, а також **Банку** в договір за погодженням з **Позичальником** вносяться в десятиденний строк відповідні зміни з моменту введення нових положень. При розбіжностях сторін **Банк** пред'являє кредит до стягнення. У разі відсутності коштів кредит виноситься на рахунок прострочених позичок з нарахуванням відсотків і пені відповідно до п. 4.2. цього договору.
- 7.3. Банк змінює відсоткову ставку за користування кредитом в залежності від ринкової вартості грошових ресурсів та облікової ставки Національного банку України з укладанням додаткової угоди. При незгоді позичальника із зміною ставки, банк в односторонньому порядку має розірвати цей договір.
- 7.4. У разі зміни національної грошової одиниці сума кредиту підлягає перерахунку відповідно до чинного законодавства.
- 7.5. Сторони за договором надання кредиту несуть передбачену чинним законодавством України відповідальність за збитки, спричинені одна одній невиконанням чи несвоєчасним виконанням зобов'язань за цим договором.
- 7.6. Спірні питання за цим договором розглядаються згідно з чинним законодавством в арбітражному порядку.
- 7.7. Реорганізація однієї із сторін договору не тягне за собою зміни умов даного договору. Вся сукупність прав та обов'язків реорганізованих підприємств переходить до їх правонаступників.
- 7.8. **Позичальник** зобов'язується у триденний строк повідомити Банк про зміну юридичної та фактичної адреси, номера телефону.
- 7.9. Зміни в договорі оформляються додатковою угодою сторін і є невідомою частиною угоди.
- 7.10. Строк дії цього договору встановлюється з дня надання кредиту і до повного погашення кредиту та відсотків за ним.
- 7.11. Особливі умови _____

«Банк» _____

«Позичальник» _____

8. Юридична адреса та реквізити:**Адреса банку**

(підпис керівника)

(підпис бухгалтера)

« ____ » _____ р.

**Поштова адреса і банківські
Реквізити Позичальника**

09118 м. Біла Церква, Київська обл.
вул. Урицького, 8

р/р 260061748531
АКБ «Аваль», МФО 321064
м. Біла Церква,
Прспект Перемоги, 63

Підпис (Калініченко В.О.)
(підпис керівника)

Підпис (Петраченко З.О.)
(підпис бухгалтера)

« 7 » травня 2007 р.

Паспортні дані для керівників Позичальника:

Керівник Калініченко Василь Олексійович,
Паспорт СК № 3564487, виданий Білоцерківським МВМ № 1 ГУ МВС
України в Київській області 20 грудня 1996 р.
прописка: м. Біла Церква, вул. Гординського 21, кв.17

Головний бухгалтер

Петраченко Зоя Олегівна,
Паспорт СЛ № 1171913, виданий Білоцерківським МВМ № 2 ГУ МВС
України в Київській області 3 квітня 1998 р.
Прописка: м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого 31, кв.15

«Банк» _____

«Позичальник» _____

Я, Калініченко Василь Олексійович, директор(П І Б, посада)ТОВ «Обрій»(найменування суб'єкта господарської діяльності)

цим засвідчую, що ознайомлений зі змістом статті 222 Кримінального кодексу України.

Стаття 222. Шахрайство з фінансовими ресурсами

Надання громадянином – підприємцем або засновником чи власником суб'єкта підприємницької діяльності, а також службовою особою суб'єкта завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків у разі відсутності ознак злочину проти власності.

Карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років з позбавленням права займати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Ті ж дії, якщо вони вчинені повторно або завдали великої матеріальної шкоди караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права займати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

(Кодекс кримінальний, ВР України від 2001.04.05, № 2341-III Кримінальний кодекс України)

Позичальник:

Калініченко В.О.(П І Б)директор(посада)Підпис(підпис)(П І Б)(посада)(підпис)

М.П.

«_____» _____ 20_ р.

КРЕДИТНА ЗАЯВКА НА ОТРИМАННЯ КРЕДИТУ

Додаток № 1

1	Позичальник / найменування підприємства /	
2	Юридична адреса підприємства, телефон, факс	
	адреса	
	телефон	
	факс	
3	Ким зареєстровано, дата, реєстраційний номер свідоцтва	
	Ким зареєстровано	
	Дата	
	№ свідоцтва	
4	Форма власності	
5	Засновники	
	<i>юридичні особи</i>	
	адреса	
	телефон	
	факс	
	<i>Фізичні особи</i>	
	паспорт серія	
	№	
	ким видан	
	коли видан	
	№	
6	Статутний фонд	
7	Основні види діяльності, наявність ліцензій, №№, ким видані	
8	Фінансові реквізити	
	№ р/рахунку (грн.)	
	№ р/рахунку валютний	
	МФО	
	Банк	
	Адреса банку	
9	Податкова інспекція	
	Назва	
	Телефон	
10	Керівництво підприємства	
	Керівник	
	Прізвище	

	Ім'я	
	По-батькові	
	паспорт серія	
	№	
	ким видан	
	коли видан	
	прописка	
	<i>Головний бухгалтер</i>	
	Прізвище	
	Ім'я	
	По-батькові	
	паспорт серія	
	№	
	ким видан	
	коли видан	
	прописка	
11	Відомості про кредит	
	Мета позики	
	Сума позики	
	Строк позики	
	Процент	
	Форма забезпечення	
12	Джерела погашення	
	кредиту	
	відсотків за користування кредитом	

Дата заповнення _____

«Достовірність інформації, наданої для отримання кредиту, підтверджую».

Керівник _____

Головний бухгалтер _____

«Зі змістом статей 148-3, 148-4, 148-5, 148-6, 156-2, 156-3 Кримінального Кодексу України ознайомлений».

Керівник _____

Головний бухгалтер _____

Кредитний договір № _____

м. Біла Церква

Білоцерківська філія Акціонерно-комерційного банку

у подальшому іменується Банк, в особі Директора філії

_____ Прізвище _____, що діє на підставі Положення про філію та доручення з однієї
сторони, та

в подальшому іменується Позичальник, в особі

що діє на підставі

_____ довіреності № _____

з другої сторони уклали цей договір про таке

1. Предмет договору

1.1. Банк надає Позичальнику кредит на _____
згідно договору _____

_____ (зазначити на які цілі, номер та дата договору)

у сумі _____
(сума цифрами і літерами)

1.2 Кредит надається на строк _____ місяців
з _____ по _____ року

1.3 Позичальник щомісячно сплачує відсотки за користування кредитом із
розрахунку _____ % (_____) відсотків річних.

1.4 Кредит надається шляхом перерахування на поточний рахунок № _____

1.5 Нарахування відсотків на користування кредитом здійснюється з моменту зарахування
коштів на кредитний рахунок **Постачальника.**

2 Умови забезпечення кредиту

В забезпечення зобов'язань за договором Банка прийняті:

2.2 Кредит, наданий **Банком**, забезпечується всім належним **Позичальнику** майном та
коштами, на які може бути звернено стягнення в порядку встановленому
законодавством України.

«Банк» _____

«Позичальник» _____

3 Банк зобов'язується

3.2 Відкрити **Позичальнику** позичковий рахунок № _____ для видачі кредиту

3.3 Забезпечити **Позичальника** консультативними послугами з питань виконання договору.

3.4 На підставі даних бухгалтерської звітності (місячне квартальне) аналізувати кредитоспроможність **Позичальника**, перевіряти забезпеченість та цільове використання кредиту і вносити пропозиції про подальші відносини з **Позичальником**.

4 Позичальник зобов'язується

4.1 Використати кредит на зазначені у договорі цілі і забезпечити повернення одержаного кредиту та сплату нарахованих відсотків із свого розрахункового рахунку № _____

в _____
(установа банку **Позичальника**)

відповідно до зобов'язань, обумовлених у даному кредитному договорі. Відсотки за кредит **Позичальник** сплачує платіжним дорученням на рахунок доходів Банку № _____ до 25 числа кожного місяця.

4.2 Кошти для погашення заборгованості направляти спочатку для оплати відсотків за кредит, потім простроченої заборгованості. Сума, що залишилася направляється для погашення кредиту. В разі виникнення необхідності, черговість погашення заборгованості по кредиту та відсотках встановлюється за домовленістю між **Позичальником** та **Банком**, яка підтверджується додатковою угодою за підписами обох сторін.

4.3 За порушення строків повернення кредиту і відсотків за кредит сплачувати **Банку** додатково до встановленої додаткової ставки за кредит пеню в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України за кожний день прострочення платежу.

4.4 Самостійно кожний квартал надавати **Банку** бухгалтерський баланс, планові звітні документи, зміни і доповнення до угод поставки, реалізації об'єктів, що кредитуються, та інші матеріали для видачі, перевірки забезпечення кредиту і контролю за його використанням і поверненням.

4.5 Кожний місяць інформувати **Банк** про хід виконання угоди.

4.6 Надати **Банку** право самостійно своїм меморіальним ордером стягувати відсотки у разі настання строків платежів і пені за несвоєчасну сплату відсотків.

4.7 Надати банку право після перевірки цільового використання кредиту стягувати штраф _____ 20 _____ відсотків від суми коштів, що використані не за цільовим призначенням.

«Банк» _____

«Позичальник» _____

5 Банк має право

- 5.1 Дозволяти за клопотанням **Позичальника** в окремих випадках у разі наявності вільних кредитних ресурсів перенесення строків повернення кредиту зі стягненням підвищеної відсоткової ставки в розмірі _____ відсотків річних.
- 5.2 Проводити перевірку на місці забезпечення банківських позичок, а у разі потреби – і попередню перевірку заставних можливостей **Позичальника** та третіх осіб, які гарантують повернення позички.
- 5.3 Проводити перевірку цільового використання кредитів на місці у позичальника. У разі виявлення нецільового використання кредитів стягувати з **Позичальника** штраф у розмірі 20 відсотків від суми нецільового використання.
- 5.4 У разі погіршення фінансового стану **Позичальника**, ухилення його від банківського контролю, не виконання умов цього договору, а також у випадку, коли виданий кредит виявився з різних причин незабезпеченим **Банк** має право в односторонньому порядку розірвати договір.
- 5.5 У разі недотримання **Позичальником** умов кредитного договору розірвати договір в порядку, передбаченому в п. 5.4. цього договору і достроково стягнути кредит зі сплатою штрафу у розмірі 3 (трьох) відсотків від суми позички.
- 5.6 У разі недостатнього забезпечення кредитними ресурсами обмежити надання кредиту за відкритою кредитною лінією, повідомивши про це **Позичальника** за 5 днів до призупинення кредитування.
- 5.7 У разі настання терміну погашення кредиту та відсотків за його використання стягувати суму загальної заборгованості із любого поточного (основного, додаткового, валютного) рахунку **Позичальника** своїм матеріальним ордером без додаткового узгодження з **Позичальником**.

6 Позичальник має право

- 6.1 Порушувати перед **Банком** питання про перенесення строків платежу у разі виникнення тимчасових фінансових або інших ускладнень з незалежних від нього причин, пов'язаних з виконанням контрактів, угод за кредитним договором.
- 6.2 Довгостроково погашати кредит і сплачувати відсотки за кредит.
- 6.3 Довгостроково розірвати договір повністю повернувши одержаний кредит, включаючи відсотки за його користування, повідомивши про це **Банк** не пізніше ніж за 5 днів.

7 Особливі умови

- 7.1 У разі відсутності коштів на розрахунковому рахунку **Позичальника** відшкодування боргів банку проводиться шляхом

(вказати конкретно звернення стягнення на предмет застави, стягнення з гаранта поручителя тощо у встановленому чинним законодавством порядку).

«Банк» _____ «Позичальник» _____

7.2 У разі кредитної політики згідно з рішенням Верховної Ради України, Національного банку України, а також **Банку** в договір за погодженням з **Позичальником** вносяться в десятиденний строк відповідні зміни з моменту введення нових положень. При розбіжностях сторін **Банк** пред'являє кредит до стягнення. У разі відсутності коштів кредит виноситься на рахунок прострочених позичок з нарахуванням відсотків і пені відповідно до п. 4.2. цього договору.

7.3 Банк змінює відсоткову ставку за користування кредитом в залежності від ринкової вартості грошових ресурсів та облікової ставки Національного банку України з укладанням додаткової угоди. При незгоді позичальника із зміною ставки, банк в односторонньому порядку має розірвати цей договір.

7.4 разі зміни національної грошової одиниці сума кредиту підлягає перерахунку відповідно до чинного законодавства.

Сторони за договором надання кредиту несуть передбачену чинним законодавством України відповідальність за збитки, спричинені одна одній невиконанням чи несвоєчасним виконанням зобов'язань за цим договором.

Спірні питання за цим договором розглядаються згідно з чинним законодавством в арбітражному порядку.

Реорганізація однієї із сторін договору не тягне за собою зміни умов даного договору. Вся сукупність прав та обов'язків реорганізованих підприємств переходить до їх правонаступників.

Позичальник зобов'язується у триденний строк повідомити Банк про зміну юридичної та фактичної адреси, номера телефону.

Зміни в договорі оформляються додатковою угодою сторін і є невідомою частиною угоди.

Строк дії цього договору встановлюється з дня надання кредиту і до повного погашення кредиту та відсотків за ним.

Особливі умови _____

«Банк» _____

«Позичальник» _____

8. Юридична адреса та реквізити:

Адреса банку

(підпис керівника)

(підпис бухгалтера)

« ____ » _____ р.

**Поштова адреса і банківські
Реквізити Позичальника**

(підпис керівника)

(підпис бухгалтера)

« ____ » _____ р.

Паспортні дані для керівників Позичальника:

Керівник

Головний бухгалтер

«Банк» _____

«Позичальник» _____

Я, _____
(П І Б, посада)

_____ (найменування суб'єкта господарської діяльності)

чим засвідчую, що ознайомлений зі змістом статті 222 Кримінального кодексу України.

Стаття 222. Шахрайство з фінансовими ресурсами

Надання громадянином – підприємцем або засновником чи власником суб'єкта підприємницької діяльності, а також службовою особою суб'єкта завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків у разі відсутності ознак злочину проти власності.

Карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років з позбавленням права займати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Ті ж дії, якщо вони вчинені повторно або завдали великої матеріальної шкоди караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права займати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

(Кодекс кримінальний, ВР України від 2001.04.05, № 2341-III Кримінальний кодекс України)

Позичальник:

(П І Б)

директор
(посада)

(підпис)

(П І Б)

(посада)

(підпис)

М.П.

« _____ » _____ 20__ р.

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «кредит»
2. Розкрийте суть складових кредитних відносин
3. Назвіть складові прибутку, одержаного від позичкового капіталу
4. Назвіть суб'єктів кредитної угоди
5. Назвіть види кредиту
6. Дайте визначення та поясніть особливості комерційного кредиту
7. Поясніть сутність дебіторської та кредиторської заборгованості
8. Охарактеризуйте особливості банківського кредиту
9. У чому полягає різниця між банківським і комерційним кредитом?
10. Розвиток кредитних відносин в Україні

ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА: ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Мета заняття: навчитись аналізувати результати діяльності фінансових посередників

Завдання

1. Ознайомлення з інструкційною картою
2. Розв'язування типових задач
3. Самостійна робота студентів
4. Відповіді на запитання для самоперевірки

Теоретичні відомості

Фінансові посередники – це різноманітні установи фінансового (грошового) ринку, які акумулюють тимчасово вільні грошові кошти (капітал) і розміщують їх серед позичальників як доходні активи у вигляді цінних паперів та кредитів

Механізмом передавання заощаджень (вільних грошових коштів) домашніх господарств у розпорядження суб'єктів господарювання (фірм) може виступати тільки фінансовий, або грошовий, ринок.

Канали фінансового ринку, по яких гроші рухаються від власників заощаджень до позичальників поділяються на дві групи:

I група – **канали прямого фінансування** – це канали, якими грошові кошти рухаються безпосередньо від власників до позичальників грошових коштів

II група – **канали непрямого фінансування** – це канали, якими грошові кошти рухаються від власників заощаджень до позичальників через фінансових посередників (банки, інвестиційні, страхові компанії, пенсійні фонди тощо).

Основні форми діяльності спеціалізованих небанківських кредитно-фінансових установ на ринку позикових капіталів зводяться до акумуляції заощаджень населення, надання кредитів через облігаційні позики корпораціям та державі, мобілізація капіталу через усі види акцій, надання іпотечних та споживних кредитів, а також кредитної взаємодопомоги.

Інвестиційна компанія – це інститут колективного інвестування, який за своїм головним функціональним призначенням є установою, що об'єднує індивідуальні заощадження і надає своїм пайовикам, у тому числі й тим, хто не має значних заощаджень. Можливість вкласти їх у цінні папери та інші активи.

Фінансові компанії здійснюють кредитування клієнтів шляхом купівлі їхніх боргових зобов'язань.

Недержавні пенсійні фонди створюються фірмами для виплати пенсій та допомоги працівникам і службовцям.

Кредитні спілки є різновидом кооперативів, створюваних окремими групами населення з метою об'єднання коштів для вирішення практичних проблем. Кредитні спілки утворюються на паях для короткострокового кредитування їхніх учасників.

Страхові компанії здійснюють страхування життя або майна.

Ломбарди – це кредитні установи, які надають грошові позики під заставу рухомого майна.

Рішення типових задач

Задача № 1

Позика в Кредитному товаристві видається на півроку за простою обліковою ставкою 15%. Розрахуйте суму, одержану позичальником, і розмір дисконту, якщо треба повернути 25000 грн.

Розв'язок

Застосуємо формулу:

$$P = S \times (1 - n \times d) = 25000 \times (1 - 0,5 \times 0,15) = 23125 \text{ (грн.)},$$

де S – нарахована сума;

P – величина первинної грошової суми;

n – тривалість періоду на рахування в роках;

d – величина простої облікової ставки, виражена у вигляді десяткового дробу.

Далі:

$$D = S - P = 25000 - 23125 = 1875 \text{ (грн.)},$$

де D – сума дисконту за період нарахування відсотків.

Відповідь: позичальник отримає в кредитному товаристві гроші в сумі 23125 грн., при цьому розмір дисконту становитиме 1875 грн.

Задача № 2

Визначте поточне значення суми в 8000 грн., яка буде сплачена через три роки при використанні складної облікової ставки 23% річних.

Розв'язок

Застосуємо формулу:

$$P = S \times (1 - d_c)^n = 8000 \times (1 - 0,23)^3 = 3652,26 \text{ (грн.)},$$

де d – складна річна облікова ставка відсотків, виражена у вигляді десяткового дробу.

Відповідь: поточне значення суми, яка буде сплачена через три роки, становитиме 3652,26 грн.

Задача № 3

Банк нараховує щоквартально відсотки за депозитом, розміром 100 тис. грн., за ставкою 5%, причому виплата відсотків та суми депозиту передбачається наприкінці терміну дії депозитної угоди. Розрахуйте вартість депозиту при його закритті через 2 роки.

Розв'язок

Оскільки виплата відсотків та суми депозиту буде здійснюватись наприкінці терміну дії депозитної угоди, то для розрахунку вартості цього депозиту при його закритті використовуємо метод нарахування складних відсотків. Враховуємо також те, що нарахування відсотків здійснюється щоквартально, отже, кількість періодів нарахування становить:

$$2 \text{ роки} \times 4 \text{ квартали} = 8 \text{ кварталів}$$

$$S = P \times (1 + i)^n = 100 \times (1 + 0,05)^8 = 148 \text{ (тис. грн.)}.$$

Відповідь: вартість депозиту при його закритті становитиме 148 тис. грн.

Задача № 4

Внесок у сумі 500000 грн покладено в кредитну спілку на 10 місяців за простою відсотковою ставкою 25% річних. Визначте реальний дохід вкладника за умови очікуваного щомісячного темпу інфляції у 1,5%.

Розв'язок

Реальний розмір доходу власника від депозиту оцінюється шляхом коригування номінальної суми доходу на індекс інфляції за період, протягом якого нараховуються відсотки за депозитом:

$$S_p = S_n / I_{\text{інф}},$$

де S_p – реальна майбутня вартість;

S_n – номінальна майбутня вартість;

$I_{\text{інф}}$ – індекс інфляції.

Розрахуємо номінальну майбутню вартість вкладу власника:

$$S_n = P \times (1 + i \times n) = 500000 \times ((1 + 0,25 \times (10/12))) = 604\,166,7 \text{ (грн.)}$$

Індекс інфляції за період, протягом якого нараховуються відсотки за депозитом, розрахуємо за формулою

$$I_{\text{інф}} = (1 + T_{\text{інф}})^t,$$

де Тінф – темп інфляції за місяць;

t – тривалість розрахункового періоду в місяцях

$$\text{Інф} = (1 + 0,015)^{10} = 1,16;$$

$$Sp = 604166,7 / 1,16 = 520833,4 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: реальний дохід вкладника становитиме 520833,4 грн.

Задача № 5

Потреба підприємства ЗАО «Укренергосоюз» у фінансуванні обсягом 120 тис.грн. має бути покрита 1 вересня поточного року. Оберіть найкращий з двох варіантів покриття потреби підприємства ЗАО «Укренергосоюз» у коштах, забезпечивши мінімізацію витрат на обслуговування позичкового капіталу виходячи з таких даних:

- 1) на балансі підприємства перебуває вексель підприємства ТОВ «Укрспецтехнологія» номіналом 170 тис.грн, виданий 1 травня поточного року зі строком платежу 31 грудня. Складна облікова ставка комерційного банку «Аваль», який погоджується інкасувати цей вексель, становить 45% річних;
- 2) комерційний банк «УКР-СІБ» пропонує кредит у необхідній сумі строком на 6 місяців під складну ставку 47% річних.

Розв'язок

Для розрахунку суми, що може сплатити за вексель банк «Аваль», використовується така формула:

$$P = S \times (1 - d_c)^n$$

Оскільки між датою видачі векселя (1 травня поточного року) та датою його можливого інкасування (1 вересня п.р.) мине 4 місяці, то облікова ставка d дорівнюватиме:

$$(4 \times 45\%) / 12 = 15\%$$

Відповідно, підприємство ЗАО «Укренергосоюз» мож отримати за вексель підприємства ТОВ «Укрспецтехнологія» таку суму грошей:

$$P = 170000 \times (1 - 0,15) = 144500 \text{ грн.}$$

Якщо підприємство ЗАО «Укренергосоюз» візьме грошій в кредит, то сума яку воно повертатиме банку «УКР-СІБ», розраховується за формулою:

$$S = P \times (1 + i)^n$$

Оскільки кредит пропонується на півроку, то відсоткова ставка становитиме:

$$47\% / 2 = 23,5\%.$$

Звідси сума кредиту з нарахованими відсотками дорівнює:

$$S = 120000 \times (1 + 0,235) = 148200 \text{ (грн.)}$$

Отже, витрати, пов'язані з інкасуванням векселя (D) та з платою за кредит (I) відповідно становитимуть:

$$D = 170000 - 144500 = 25500 \text{ (грн.);}$$

$$I = 148200 - 120000 = 28200 \text{ (грн.)}$$

Таким чином, більш вигідним є інкасування векселя в банку «Аваль».

Відповідь: кращим варіантом покриття потреби підприємства ЗАО «Укренергосоюз» у коштах є інкасування векселя підприємства ТОВ «Укрспецтехнологія» у банку «Аваль»

Завдання для самостійного вирішення

Задача № 1

Менеджер фірми Х має намір продати продукцію в кредит, надавши змогу покупцям розплатуватися через два місяці. Але для того щоб розплатитися за розрахунками, фірмі Х доведеться взяти кредит у кредитній спілці. Кредитна спілка надає фірмі Х кредити з 12%-ою номінальною складною ставкою із щомісячним компаундингом. Менеджер фірми Х має намір покласти виплати за номінальною ставкою на своїх покупців, що в результаті повинно повністю покрити фінансові витрати фірми Х. Яким повинно бути значення цієї номінальної ставки?

Розв'язок

Задача № 2

Визначте номінальну теперішню вартість грошових коштів за такими даними: початкова сума розміщення становить 5000 грн; реальна річна відсоткова ставка дисконтування вартості грошових коштів – 40%; річний темп інфляції прогнозується на рівні 16%; періодом розміщення грошових коштів передбачається 3 роки, інтервалом дисконтування вартості – 1 рік.

Розв'язок

Задача № 3

Клієнт банку бажає отримати 1000 грн 1 січня 2012р. Банк проводить 17%-ий компаундинг щорічно за простою ставкою. Яку суму слід покласти на рахунок 1 січня 2009 р., щоб 1 січня 2012р. отримати 1000 грн?

Розв'язок

Задача № 4

Визначте поточне значення суми в 9000 грн, яке буде сплачено через три роки при використанні складної обліком ставки 13% річних

Розв'язок

Задача № 5

Внесок у сумі 200000 грн покладено в кредитну спілку на 5 місяців за простою відсотковою ставкою 14% річних. Визначте реальний дохід вкладника за умови очікуваного щомісячного темпу інфляції в 7,3 %.

Розв'язок

Задача № 6

Потреба підприємства ЗАО «Добро» у фінансуванні обсягом 100 тис.грн. має бути покрита 1 серпня поточного року. Оберіть найкращий з двох варіантів покриття потреби підприємства ЗАО «Добро» у коштах, забезпечивши мінімізацію витрат на обслуговування позичкового капіталу та виходячи з таких даних:

- 1) на балансі підприємства перебуває вексель підприємства ТОВ «Будтехніка» номіналом 150000 грн, виданий 1 травня поточного року зі строком платежу 30 листопада. Складна облікова ставка комерційного банку «Приватбанк», який погоджується інкасувати цей вексель, становить 38% річних;
- 2) комерційний банк «Бізнес-Стандарт» пропонує кредит у необхідній сумі строком на 4 місяці під складну ставку 32% річних

Розв'язок

Задача № 7

Кредитне товариство «Капітал» нараховує щоквартально відсотки по депозиту, розміром 75564 тис.грн за ставкою 12,4%, причому виплата відсотків та суми депозиту передбачається наприкінці терміну дії депозитної угоди. Розрахуйте вартість депозиту при його закритті через 3,5 роки.

Розв'язок

Запитання для самоконтролю

1. Спеціалізовані фінансово-кредитні інститути: сутність, основні види та об'єктивні умови становлення і розвитку.
2. Функції фінансових посередників
3. Страхові компанії та основні напрями їхньої спеціалізації
4. Лізингові компанії
5. Інвестиційні компанії та інвестиційні фонди: механізм їхнього функціонування та характеристика
6. Кредитні спілки та ломбарди
7. Міжбанківські об'єднання та їхня роль у діяльності кредитної системи
8. Недержавні пенсійні фонди: механізм їхнього функціонування та характеристика
9. Правове забезпечення фінансово-кредитних інститутів
10. У чому проявляються відмінності СФКІ від банків?

ІНСТРУКЦІЙНА КАРТКА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА: ВИВЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Мета заняття: навчитись визначати нарощену суму грошей та суму нарахованих відсотків за простим та складним процентом; реальний процентний прибуток; майбутню величину депозиту

Завдання

1. Ознайомлення з інструкційною карткою
2. Розв'язування типових задач
3. Самостійна робота студентів
4. Відповіді на запитання для самоперевірки

Теоретичні відомості

Комерційний банк – універсальна фінансово-кредитна установа, що створюється для залучення коштів і розміщення їх від свого мені на умовах повернення та платності.

Основні завдання комерційних банків:

- забезпечення безперервності й адекватності грошового обігу;
- здійснення контролю на макро- та мікроекономічному рівнях;
- проведення заходів щодо стабілізації національної грошової одиниці;
- сприяння підвищенню ефективності економіки України в цілому та виробничої сфери зокрема.

Функції комерційних банків:

- посередництво при перерозподілі вільних грошових ресурсів;
- мобілізація грошових ресурсів та вкладів від клієнтів;
- надання клієнтам позичок і створення нових платіжних засобів;
- здійснення розрахунків між клієнтами.

Незалежно від форми власності, величини капіталу та спеціалізації головною метою комерційних банків є оперативне отримання їх засновниками і клієнтами широкого асортименту банківських послуг.

Усі банківські операції відображаються окремими статтями в балансі комерційного банку. Залежно від того, в якій частині балансу вони обліковуються, їх прийнято поділяти на *пасивні* й *активні*.

Пасивні операції – це операції з мобілізації ресурсів комерційного банку. За видом банківських ресурсів розрізняють пасивні операції з формування власних, залучених та позичених ресурсів.

Активні операції – це операції з розміщення мобілізованих комерційним банком ресурсів у депозити, кредити, інвестиції, основні фонди і товарно-матеріальні цінності.

Основні показники для оцінювання прибутковості комерційних банків:

- прибутковість банківських активів ROA;
- прибутковість акціонерного капіталу ROE;
- процентна маржа SPRED\$
- чистий прибуток на одну акцію ЧПа;
- чиста процентна маржа ЧПМ.

Рішення типових задач

Задача № 1

Яку суму грошей необхідно покласти на депозит терміном 6 місяців щоб отримати дохід у розмірі 1000 грн, при простій процентній ставці 20% річних ?

Розв'язок

Для знаходження первісної вартості вкладу по простій процентній ставці використовуємо формулу:

$$P = S / (1 + in)$$

В нашому випадку n дорівнює $6/12$ або $1/2$, оскільки процентна ставка річна, а термін дії депозитної угоди менший року.

$$P = 1000 / (1 + 0,2 \times 1/2) = 909 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: на депозит необхідно покласти 909 грн.

Задача № 2

Вкладник відкрив депозит у розмірі 2000 грн. під 24% на 4 роки. Розрахуйте процентний прибуток вкладника, якщо по вкладу нараховується:

- 1) прості відсотки;
- 2) складні відсотки.

Розв'язок

Для розрахунку майбутньої вартості депозиту за умови нарахування простих відсотків використовуємо формулу:

$$S = P \times (1 + in)$$

$$S = 2000 \times (1 + 0,24 \times 4) = 3920 \text{ (грн.)}$$

Процентний прибуток вкладника – різниця майбутньої та первісної величини вкладу – дорівнює: $3920 - 2000 = 1920$ (грн.)

Для розрахунку майбутньої вартості депозиту за умови нарахування складних відсотків використовуємо формулу:

$$S = P \times (1 + i)^n$$

$$S = 2000 \times (1 + 0,24)^4 = 4728 \text{ (грн.)}$$

Процентний прибуток вкладника дорівнює:

$$4728 - 2000 = 2728 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: за умови нарахування простих відсотків процентних прибуток вкладника складе 1920 грн; при складних відсотках – 2728 грн.

Задача № 3

Внесок у сумі 500000 грн покладено в банк на 10 місяців за простою процентною ставкою 25% річних. Визначити реальний дохід вкладника за умови очікуваного щомісячного темпу інфляції у 1,5%.

Розв'язок

Реальний розмір доходу власника від депозиту оцінюється шляхом корегування номінальної суми доходу на індекс інфляції за період, протягом якого нараховується проценти по депозиту:

$$S_p = S_n / I_{\text{інф}},$$

де S_p – реальна майбутня вартість;

S_n – номінальна майбутня вартість

$I_{\text{інф}}$ – індекс інфляції

$$S_n = P \times (1 + in) = 500000 \times (1 + 0,25 \times 10/12) = 604166,7 \text{ (грн.)}$$

Індекс інфляції за період, протягом якого нараховуються проценти по депозиту, розраховуємо за формулою:

$$I_{\text{інф}} = (1 + T_{\text{інф}})^t,$$

де $T_{\text{інф}}$ – темп інфляції за місяць, t – тривалість розрахункового періоду в місяцях

$$I_{\text{інф}} = (1 + 0,0015) = 1,16; S_p = 604166,7 / 1,16 = 520833,4 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: реальний дохід вкладника складе 520833,4 грн.

Задача № 4

На здобуття вищої освіти Ви маєте 30 тис. грн, що знаходяться на депозитному рахунку, відсоткова ставка по якому – 16% річних. Базова оплата навчання за обраною вами спеціальністю становить 5 тис. грн. в рік та вносяться на початку навчального року. У зв'язку з інфляцією вона

зростає щороку в середньому на 5%. ВНЗ пропонує оплатити усі 5 років навчання наперед без урахування інфляційної надбавки. Чи вигідно буде Вам скористатись цією пропозицією?

Розв'язок

Для того щоб оцінити доцільність оплати за навчання насамперед, необхідно розрахувати яка сума через 5 років буде на Вашому депозитному рахунку в двох випадках: якщо Ви оплатите навчання авансом; якщо Ви сплачуватимете кожного року проіндексовану суму.

В першому випадку на депозитному рахунку після перерахування ВНЗ суми для оплати навчання залишиться:

$$30000 - 5000 \times 5 = 5000 \text{ (грн.)}$$

На цю суму банк буде нараховувати відсотки за складною процентною ставкою, оскільки це строковий депозит. Через 5 років вартість цього депозиту становитиме:

$$S_{\text{скл}} = P \times (1 + in)^n = 5000 \times (1 + 0,16)^5 = 10501 \text{ (грн.)}$$

В другому випадку рух коштів по рахунку у зв'язку із щорічною оплатою навчання та нарахуванням відсотків на залишок суми розраховуємо в таблиці.

Рік	Кошти на початок н.р.	Плата за рік за навчання	Нарощена за рік сума (кошти на початок н.р. + нараховані відсотки за рік)
1-й	30000	5000	$(30000 - 5000) \times (1 + 0,16) = 29000$
2-й	29000	$5000 \times (1 + 0,05) = 5250$	$(29000 - 5250) \times (1 + 0,16) = 27550$
3-й	27550	$5000 \times (1 + 0,05) = 5250$	$(27550 - 5250) \times (1 + 0,16) = 25563,5$
4-й	25563,5	$5000 \times (1 + 0,05) = 5250$	$(25563,5 - 5250) \times (1 + 0,16) = 22939,5$
5-й	22939,5	$5000 \times (1 + 0,05) = 5250$	$(22939,5 - 5250) \times (1 + 0,16) = 19559,9$

Через 5 років сума на цьому рахунку становитиме 19559,9 грн.

Отже, в другому випадку сума на рахунку більша на:

$$19559,9 - 10501 = 9058,9 \text{ (грн.)},$$

відповідно доцільно буде платити за навчання щорічно.

Відповідь: скористатись пропозицією ВНЗ буде не доцільно

Завдання для самостійного вирішення

Задача № 1

Визначити наращену суму грошей та суму нарахованих відсотків за простим та складним процентом через 8 років, якщо первісна вартість грошей 39000 грн., щоквартальна проста процентна ставка 7%, річна складна ставка процентна ставка 14%

Розв'язок

Задача № 2

Знайдіть первісну вартість вкладу за простим процентом, якщо через 4 роки вкладник отримає 5000 грн (щоквартальна ставка відсотку 4,5%)

Розв'язок

Задача № 3

На здобуття середньої освіти Ви маєте 25 тис.грн., що знаходяться на депозитному рахунку, відсоткова ставка по якому – 17% річних. Базова оплата навчання за обраною вами спеціальністю становить 4,5 тис.грн в рік та вноситься на початку навчального року. У зв'язку з інфляцією вона зростає щороку в середньому на 6%. ВНЗ пропонує оплатити усі 5 років навчання насамперед без урахування інфляційної надбавки. Чи вигідно буде Вам скористатись цією пропозицією?

Розв'язок

Рік	Кошти на початок н.р.	Плата за рік за навчання	Нарощена за рік сума (кошти на початок н.р. + нараховані відсотки за рік)
1 –й	25000	4500	
2-й			
3-й			
4-й			
5-й			

Задача № 4

На який термін необхідно покласти 5000 грн, щоб отримати реальний процентний прибуток у розмірі 1000 грн. при ставці 18% річних по депозитах до запитання. Прогнозований індекс інфляції 1,4 %

Розв'язок

Задача № 5

Визначити майбутню величину депозиту та реальний процентний прибуток по ньому за простим та складним процентом через 7 років, якщо первісна вартість грошей 20тис.грн, щоквартальна проста процентна ставка 9%, піврічна складна процентна ставка 11%. Середньорічний темп інфляції склав 8,5%.

Розв'язок

Задача № 6

Банк нараховує щоквартально проценти по депозиту, розміром 80 тис.грн, за ставкою 4%, причому виплата відсотків та суми депозиту передбачається наприкінці терміну дії депозитної угоди. Розрахуйте вартість депозиту при його закритті через 3 роки

Розв'язок

Запитання для самоконтролю

1. Назвіть функції, типи та правову основу діяльності комерційних банків в Україні
2. Назвіть основні ознаки класифікації комерційних банків
3. Дайте загальну характеристику операцій банку. Пасивні та активні операції комерційних банків
4. Показники діяльності банків і механізм її забезпечення
5. Перерахуйте та охарактеризуйте обов'язкові економічні нормативи, встановлені НБУ для комерційних банків
6. Проаналізуйте тенденції розвитку банківського ринку України
7. Проаналізуйте структуру розташування комерційних банків на території України

ТЕМА ЗАНЯТТЯ:
ЦЕНТРАЛЬНІ БАНКИ

ПЛАН

1. Призначення, статус та основи організації центрального банку
2. Функції центрального банку та їх характеристика
3. Грошово-кредитна політика НБУ
4. Правова основа діяльності НБУ
5. Стійкість банківської системи та механізм її забезпечення (с/р)
6. Нагляд і контроль за діяльністю банків (с/р)
7. Створення банківських резервів (с/р)

